កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ បោះពុម្ពផ្សាយ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: ព្រះគ្រូសុវណ្ណញាណ ស៊ួរ-ហាយ
ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បញ្ជីរឿង

		ទំព័រ
ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		
លោក ហេង-ឃាំង	កំពូលស្នេហា (តម្រូវនឹងបច់)	៦០៣
ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រីញ៉ុក-ថែម	រឿងអង្គរវត្ត ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៦-១៧ (តមក)	៦៣៦
លោក ពុយ-ប៊ុនស៊ួរ	ឆកសហស្សរាត្រី ភាគទី ១២ (តមក) ..	៦៤៩
ផ្នែកសាសនា		
លោកមហាប៊ុណ្ណ - សុម្ភាគ	ស័ពិជាតក (តមក)	៦៥៦
លោកអាចារ្យ ខៀវ - ឆនុ	ពុទ្ធប្បវត្តិ (ភាគ ៣ តមក)	៦៦៤

កំពូលស្នេហា

លោកហេង-យ៉ាន់ រៀបរៀង

(តមកនឹងចប់)

ព្រឹកឡើងស្អែកដែលមោទ លោកគ្រូបញ្ចប់ប្រញាប់ស្លៀកពាក់ ទៅកាន់គេហដ្ឋានយាយចិនសិន លុះដល់ស្ពានម៉ែប្រសទីយ៍ ស្រាប់តែប្រទះនឹងវានហ្វូងធំនៅនោះ សុំទោសលោកគ្រូជាអនេកបរិយាយ រួចហើយចាញនៃសឲ្យរត្តិការគេទៅទៀត ក្រោយដែលបើកប្រាក់ខែឲ្យ ។ លោកគ្រូក៏ដើរមួយៗ ជូនខ្លួន ចំព្រោះដើរហោតដល់ផ្ទះក្បាលហួយកញ្ចុយសន ថ្ងៃស្រាហើយ បានឡើងដំបែកនិបរិលត្រឡប់មកសំណាក់វិញ រៀបចំសំលៀកបំពាក់ជាកញ្ចប់ហាបស្បែកមួយ រួចយកលុយថ្លៃផ្ទះឲ្យម្ចាស់ផ្ទះ ហើយសូមលាឈប់ជួលតែម្តង ។

ទោះបីតែម្នាក់ឯងក្នុងស្រុកគេ គតញាតសន្តានក៏គ្មានពីពាក គ្មានការភ្ញៀវត្រៀមទទឹបញ្ចប់ជីវិតដោយខ្លួនឯង លោកគ្រូញញឹមគិតគំ ជនិតព្យាយាមណា កប៉ាល់ម៉េចលមើលឃើញ ខ្សែកាលដំបងរៀល ។

ទើបកាត់សេចក្តីថា ជីវិតរបស់អាត្មាអញនេះ គឺនៅនឹងប្រាក់ជំរឿសរាល់ខែនេះ ប្រាក់នេះអស់វេលាណាជីវិតអាត្មាអញក៏សះបង់ឲ្យត្រឹមនោះដែរ រួចក៏សំឡឹងមើលក្រដាសប្រាក់នៅដៃ ដោយយកចិត្ត

ទុកដាក់ ប៉ុន្តែផុតក៏សើចហួសហេតុ ព្រោះព្រាក់នោះឆោលអោយ បន្តិច រើសយកមកទុកវិញ ។

ពេលថ្ងៃរសៀលគេឃ្លាតបន្តិចទៅហើយ លោកគ្រូពេទ្យក៏ទាញ ខាប់ស្បែកជើងចេញពីផ្ទះល្វែង ហើយបស់ផ្លែឈើដែលខ្លួនធ្លាប់ស៊ីរាល់តាំង ប៉ុន្មាន ដើរសំដៅទៅមុខ ពុំដឹងជាត្រូវទៅទីណា លោកគ្រូផុតសម្លឹង តែត្រូវបេះបុកផលអោយខ្លួនឯង ។

* *

ឃងទី ១៦

សុខសមសេចក្តីប្រាថ្នា

ថ្ងៃនេះ អាកាសប្រែប្រាកដជាតទំនេរ តក់ខ្លួនពាក់ព្រាណមុខញញឹម ក្រោយមានចិត្តសប្បាយរីករាយខុសធម្មតា ពីព្រោះនឹកស្មានថា លោកនោះណុចនេត្រមុខជាទីស្រឡាញ់ពុំខានឡើយ ទើបស្រុះស្រស់តាក់តែងខ្លួន ចេញទៅមុខផ្ទះដូចកេត សំគាល់ភាក់ក្រៅនឹងកាយ រួចអង្គុយគង់កៅអីចាំមើល ផ្លូវតាម បើនបន្តិចចំពេលត្រូវបានឃើញនាងមកពីចម្ងាយ ពាលបើកភ្នែក ឃ្លាទៅក៏ក្តួចខ្លួនលៃនឹងតក្ក លង់គង់គោចរឯណាទីមួយមិនបានគេពើ ផល់ផលពេះកាន់ចុះឡើងកាមផ្ទ ហេតុផលគក្កក់បន្ទូចរានិសើរតោលខ្ជី គន្ធីត្រូវហាមនេះរកលើមុខ ។

នៅចំនួនបួនដប់ថ្ងៃក្រោយណោះ អាចារ្យទីគីបានដណ្ដឹងស្រមករនៅជាមួយហើយ ព្រះហេតុដូច្នេះម្ដបបានថាអាចារ្យមិនសូវគិតស្មោះ មើលតែកំពុងអង្គុយចាំ លោកនឹកទៅឯណា បាត់ទៅវិញមួយរំពេច អាចារ្យមិនពេញចិត្តនឹងគូស្រឡាញ់ខ្ញុំម្នា បើមិនស្រឡាញ់ដូចម្ដេចក៏ចូលទៅដណ្ដឹង បណ្ដានេះតែខ្ញុំអាចារ្យឯងក៏ដោះសារមិនរួចដែរ ប្អូនតែប្រយ៉ាងនេះ ប្អូនយ៉ាងនោះនឹងយកជាការពុំបាន ដោយពិតនោះ អាចារ្យជាមនុស្សខុសគេខុសឯងក៏លក់គ្នា មានសេចក្ដីប៉ុនប៉ងមិនប្រាកដជាប់ប្រែប្រួល តាប់នេះតាប់នោះមិនត្រោះត្រង់ណា ប្អូនស្រឡាញ់ណាស់នេត្រស្មើនឹងលេប តែបាត់មុខយូរកើតតក់ក្រហល់សោប់សល់មិនសប្បាយ ប្អូនឃើញមុខនាងហើយខៀសឆ្ងាយមិនឲ្យក្ដួបក៏សឹងមាន ចិត្តនោះកន្ទុះ-រាដូចកន្ទ្រាលើសម្ដបម្ដុះ ដូចពាក្យលោកថា "ទៀកតាមខ្យល់ខ្ទល់តាមលេក" ។

បើដូច្នោះ ដូចម្ដេចក៏បញ្ចេញសុខគេអកងខ្ញុំប្អូន - ខនេះអាចារ្យបានបញ្ជាក់ក្នុងចិត្តដែរ ព្រោះពេលដែលដឹងថានាងមិនមកព្រោះយប់ហើយ ក៏បែរទៅនឹកដល់សោកក្រដៃលេបុនាឃើញក្នុងគៀមស្រា ហើយដោះសេចក្ដីដូច្នេះ:

" បើតាមពាក្យលោកសុភាតនោះ អាត្មាអញបានធ្វើឲ្យសោកក្រប្រែះឆ្ងាយដើមក្រុងដោយមិនដឹងខ្លួន គួរឲ្យអាសូរសោកក្រណាស់

នោះបុកកសៅស្រែទាញណុជនទ្រើលស់ហើយមើលទៅ ផល់មិនសម
នឹងសេចក្តីប្រាថ្នាកិរិយាដាក់ស្រែទៅ ដើម្បីជួតបំផុតញនូវសេចក្តីទុក្ខ
អស់រោះភ្ជាប់ព្រោះតែញាដាការាវាមិនពិត ព្រោះខុសតែម៉ាត់ឯងឯបាន
នាំអ្នកខ្វះបច្ចុប្បន្ននិងអនាគត ហើយឥឡូវនឹងខ្លួនមេតុគឺមិនប្រាប់គ្នាឲ្យដឹង ។
សោភ័ក្ត្រកំសត់ហើយ ខ្លួនខ្ញុំសព្វថ្ងៃនេះក្រោមទឹកនៅជាត្រីហាក់សពន-
ពេលណាស់ មានបំណាន់តែទឹកនៅបួស ដែលនេះក្រោមម្ជុលព្រះ
នេត្រ័យ តែហើយហេតុផលមានគុណការតែជាស់ហើយ គោរី
តែតបស្នងសគុណលោកកុំឲ្យលោកព្រះពុទ្ធ ដល់ណុជនទ្រើបាន
ខ្លួនមកកន្លែងជិតរបស់ខ្ញុំ នាំឲ្យខ្ញុំក្រលៃក្រឡេកនឹងចិត្តទាំងពេលនេះតែនេះ
ពេញឲ្យបាត់ពីទីនេះ ផលមកត្រីបាននាំផាសុមនុស្សសុខក៏មិនដឹងពិត ។
យ៉ាងណាតាមតែផលនាផលបុណ្យចុះ ។

រួចស្រាប់តែការាវាញញឹមតែម្នាក់ឯង ព្រោះនឹងឃើញផល់ណុជ-
នទ្រើមិនស្រួលខ្លួន រួចការាវាក្រោកប្រឹងតែបាំងនាំមក ហើយនឹងផល
សោភ័ក្ត្រក៏ចាក់បំពេញឲ្យទៅហៅ តែមិនឃើញសោភ័ក្ត្រ អ្នកបំរើនោះក៏មក
ប្រាប់ការាវាវិញ ការាវាក៏កើតទុក្ខពិតផល់រឿងនេះទៅ ។

ថ្ងៃកន្លងទៅជាលំដាប់ ហេតុផលការាវិញដែលគេត្រៀបចំ
ណាំតាហាំពីតាហាំនេះការាវាទីផណុជនទ្រើ ពួកការាវាបាននាំគ្នាចូល
ភ្ញៀវចាន់រៀបនាំនាំនជើមឈើម្លូរ ភ្ញៀវដែលនៅស្រុកឆ្ងាយ

គឺជាមេឃក្ដៅគ្មានផ្គរលាន់ពេលយប់ ចំណែកសាម៉ឿនចាំនៅតែរបួស មិនបានរំភើបរំជួលផល់ថ្ងៃដែលជិតដល់កំណត់នោះឡើយ ថែមទាំងខ្វល់ខ្វាយមិនសូវលេង តែនៅតែមកលេងគ្នាដដែល និយាយគ្នាលេងទៅវិញទៅមក ជួបបងប្អូនជានឹក, ថ្ងៃមួយមាតាប្រាប់ដំណឹងគួរឲ្យចង់មើល កើតមានចាប់ផ្ដាក់ទឹក សោកក្រៃផ្ទួ ទើបកូនសួរមាតាថា.-

“ប្អូនដែលឃើញសោកក្រៃផ្ទួ បងឲ្យគេទាយតាមព្រើនលើន ហើយមិនប្រទះទឹកសោះ” ។

“បងមានប្រសាសន៍ពីចិត្ត ជួបដាច់ស្រឡាញ់ បើសោកក្រៃណាស់នៅថ្ងៃមួយក៏បងនឹងកំណាត់កន្លងជួបម្ដងទៀត ?

កម្លាំងស្នេហ៍លោកដែលមានចិត្តស្រឡាញ់ប្រុសហើយ ទុកដាក់ចិត្តមិនចឹងជួបម្ដង ក៏ទាំងនៅក្រែងគេសង្ស័យផង ម្ល៉ោះហើយ ការនៅតែតូចទុកជាមុនជាប ។

“មិនជួបគ្នាទេប្អូន, បានជាបងសួរនោះកាលបើគ្មានសោកក្រៃ បងពាក់ដូចជាមិនសប្បាយ ព្រោះសោកក្រៃអាចនឹងក្បត់តែងមានរបៀបរៀបរយល្អ រូបភាពភ្លឺនៅហៅអ្នកបំរើម្ចាស់”

“តែឯងនៅទេសោកក្រៃមិនទៀតទេ ដើរឃើញម្យ៉ាងខ្សោយទេ” ។

"ដំណឹងប្រែសាសន៍ លោកគ្រូមិនដឹងជាទៅណាទេ អ្នកម្ចាស់ផ្ទះគេបានប្រាប់ខ្ញុំថាលោកគ្រូណាឈប់ជួលផ្ទះបន្ទប់រកចិត្តមកហើយ មិនដឹងជាសាត់ព្រាត់ទៅឯណាទេ" ។

នៅពេលនោះ អាចារ្យង៉ាក់មើលមុខណុជនេត្រ តែឆាន់បែរចេញដើរទៅរបងផ្កាកុឡាបទៅ អាចារ្យទើបពាត់ឲ្យអ្នកបំរើដើរតាមលោកគ្រូ ហើយឡើងទៅលើផ្ទះអង្គុយគិតថា

"លោកគ្រូដឹងជាក់ជាអញរៀបការនឹងណុជនេត្រ បានជាគៀសខ្លួនចេញពីក្រុងដោយឥតប្រាប់នរណាមួយម៉ាត់ ការណ៍នេះគោងតែអញរៀបចំឲ្យស្រួលបួលឡើង មួយវិញទៀត លុះដោយសេចក្តីកាប់ដោត លោកគ្រូច្បាស់ជាកំពុងស្រវឹងអែកគេងគៀមស្រាណាហើយ មើលទៅនេះបំជាស្រវឹងមែន ហើយអាចារ្យក៏អស់សំណើច" ។

តែលោកគ្រូអកមិនបានស្រវឹងដូចពាក្យអាចារ្យនោះទេ ព្រោះតាំងពីបានបរាជ័យនឹងណុជនេត្រវិញ លោកគ្រូលែងប្រព្រឹត្តសុរាទៀត ឈានជើងដើរតាមគន្លងដ៏ល្អទៀតវិញ នៅពេលដែលលោកគ្រូចេញចាកទីក្រុងទៅនោះ បានឡើងជិះកប៉ាល់មិនដឹងជាកប៉ាល់ណា ព្រោះលោកគ្រូមិនគិត ។

លុះស្លូតកប៉ាល់ឲ្យសំពួសញ្ញាបីដងហើយ ក្លិកម៉ាកំអៀស្រាយក្នុងយុថ្កា កប៉ាល់ក៏ចេញចាកផែ លោកគ្រូនឹកខ្លោចចិត្តស្រណោះម៉ឺ

កន្ទក់ក្ដាស់រវិលមួយជុំ គឺនាំខ្លួនសោកក្រៀមឲ្យឃ្លាតឆ្ងាយពីក្រមុំកំពែញទៅ
មន្ទិល ក៏ក្រុងដែលបានប្រដៅឲ្យសោកក្រោះស្រឡាញ់ ឥឡូវមកបាត់
ឆ្ងាយៗ ឆ្ងាយអើយសែនឆ្ងាយ លែកសាក់ចេញកាមជាយកបាល់ទៅទាន
ទៅចំរើនដើមនៃនិន្នាញ្ញែយរៀបៗ ផ្ទុជាតិកាមធ្មេះខេខ្មែរស្រស់ប៉ព្រៃនាវ
ស្ដេចពិតពីលម៉េលមើល តែសោកក្ដៅក្រះខ្សាចមើលទៅឃើញមុខ
ណុដនេក្រនាវដែលញញឹមយ៉ាងក្រៀមករេ ។

“ចិត្តលេងបារស់ស្រាញ់ទៅឆ្ងាយ ស្តីឲ្យចិត្តស្តាយណុងខ្លួនសួមី
ស្តីម៉ោះទេ” ។

“ឱចិត្តអើយចិត្ត អ្នកណាតែងយកពាក្យខ្ញុំទៅប្រាប់ដល់ម៉ាដឺផនី
ណុដនេក្រសំឡាញ់ចិត្តផងចងអើយ បងសូមលាប្អូនទៅឆ្ងាយហើយ
បងមុខជាមិនបានជួបមុខប្អូនទៀតទេ ប្អូនអើយ ខ្លួនបងសព្វថ្ងៃនេះ សែន
ពិតនាដល់អ្វីក្រៅពីប្អូន ដូចម្ដេចក៏មិនមេត្តាដល់ខ្ញុំផង ឲ្យខ្ញុំចិត្តឈ
មាឌណុដនេក្រផងខ្ញុំ ឲ្យក្រៀមក្រំជាទុក្ខព្រួយស្រាចស្រាក្ត ឲ្យរំភាខលេង
ក្រហាល់ក្រៀនក្រុលថ្ងៃ សមខ្ញុំខឹងក្ស័យជីវិតកើតមិនយូរប៉ុន្មាន ឲណុដ
នេក្រ សមនាងសះស្រែនសៅស្រីយ៉ាងណា ទៅដែលបងមិនបានទៅជិតប្អូន
តែម្ដេចក៏ម្ចាស់ផងយើង ឲម្ដេចប្អូនបានជួបណាក់ បងនេះ បើគេហៅ
ទៀតផល់ ចិត្តខ្ញុំប្រៀបគឺមិនចេះនិយាយ” ។

សោភ័ក្រ្តឈរមុខស្រៀមតែម្នាក់ឯង ស្រីរបៀនគបាំលរហូតដល់ យប់ស្រៀវព្រះចន្ទបុះផុតព្រៃបាំងបាត់រង្វង់ទៅ ទើបសោភ័ក្រ្តក្រាក់ខ្លួន ខ្សឹកខ្សួលឡើងថា " នុះព្រះចន្ទដែលបាំងបាត់ក្នុងដើមឈើ វិស័យ ដូចជីវិតរបស់គាគាអញហ្ន៎ " ។

យើងនឹងមិនអធិប្បាយឲ្យហួសហេតុពីដំណើរនោះទេ ព្រោះការនាំឲ្យ ធុញទ្រាន់ មួយវិញទៀតមិនសូវជាមានរឿងសំខាន់ដែរ ត្រៀមតែសេចក្ដី ថាកញ្ញូរបស់សោភ័ក្រ្តវង្វេងកល់ទិវារាត្រី យើងចាប់និយាយដល់សោ-ភ័ក្រ្តនៅកណ្ដាលផ្លូវគ្មានស្រុកមួយ ដែលមិនប្រាកដជាស្រុកអ្វី ព្រោះ សោភ័ក្រ្តមិនបានចាំឥតនា នេះគ្រាន់តែដើរដូចមនុស្សឥតវិញ្ញាណ ។

កាលបើដើរផ្លូវជាយូរថ្ងៃ អស់កំឡាំងហើយឃ្លានការពារផង សោ-ភ័ក្រ្តក៏ដេកដោនរំលងមុខអង្គុយលើចិញ្ចើមថ្នល់ ដួលសន្លប់បាត់ស្មារតីទៅ បន្តពេលនោះ មានឡានខ្លាតតូចមកដល់ទីនោះ អ្នកម្ចាស់ឡានក៏ស្ទុះ លើកសោភ័ក្រ្ត ឃើញមុខហើយ អ្នកម្ចាស់ឡាននោះចាំសោភជា ប្រែន រូបបានទំនួនស្មារតីបីសោភ័ក្រ្តដាក់លើឡានយកទៅឯផ្ទះសំណាក់ នៅក្បែរនោះ ហើយធ្វើបដមព្យាបាល ។

ដល់សោភ័ក្រ្តបើចភែកឡើងឃើញអ្នកជួយសង្គ្រោះហើយ ក៏ស្ទុះ ឡើងបំរុងនឹងរត់ តែអ្នកនោះរបក់ដៃហាមឲ្យដេកទៅវិញ

"ប្អូនគេងទៅ កុំមាត់កអ្វីឯងអស់កំឡាំងណាស់" ។

រួចបានយកទឹកដោះគោមកបញ្ចុកឲ្យសោភ័ក្ត្រផឹក ពីរថ្ងៃកន្លងមក សោភ័ក្ត្រក៏មានកំឡាំងឡើងដើម្បីបាននិយាយកើត ទើបសួរទៅបុរសម្ចាស់ខ្ទមនិយាយតាំងពីរកោកអ្នកថា ...

"លោកបង ប្អូនស្មានជាគ្មានឃើញមុខហើយ នេះហេតុតែសំណាងយើងមាន ចុះក្មួយនិងអ្នកយើងបានរស់មានជីវិតដែរឬអ្វី ?

"ប្អូនអើយ យើងទាំងពីរបានបែកគ្នាទាំងអស់ ចាំបងនិយាយរឿងប្រាប់ឯងតាំងពីធ្លាយកប៉ាល់មក បងបានតោងក្តារមួយអណ្តែតហែលចូលដល់កោះមួយ មានមនុស្សព្រៃកុរការ តែនិយាយគ្នាស្តាប់ពុំបាន ពុំតថាយ៉ាងនេះ ក៏អ្នកស្រុកនោះគេបានយកបងទៅបញ្ចាំមួយចំនួន ៣ ខែ ថ្ងៃមួយមានកប៉ាល់ចូលទៅកោះនោះ បងបានជួនមកដល់តែបុះទូកមួយលើកមកទៀត បងដើរកាត់មកដល់កំពត បានអ្នកស្រុកម្នាក់មេត្តាយកបងទៅចិញ្ចឹម បងបានជួយធ្វើការគេស៊ី មានទឹកប្រាក់បំណុលជាច្រើន គេបំបែកហាងមួយឲ្យបងដាច់តែឯង ហើយបានទាំងលើកកូនក្រមុំឲ្យធ្វើជាប្រពន្ធផង បងបានសេចក្តីសុខជាបន្ទាប់មក តែតែងនឹកដល់ប្អូនមិនបានជានិច្ចដោយពុំដឹងជាបានរួចជីវិតឬយ៉ាងណា ដល់ទឹកអស់ទៅហើយ បងបានសរសេរសំបុត្រមួយប្រាប់ទៅស្នួលក្រុមយុត្តិធម៌យើងមក ក៏គេមិនឲ្យដោយគ្មានសេចក្តីអនុញ្ញាតពីបារាំង មួយទៀតក៏មិនដឹងជាអ្នកណាតាមរក

វក្យផង ដល់ជាប់ទៃមុននោះបងបានបំណេញច្រើន ស្រាប់តែមាន សំបុត្រមួយបញ្ជប់ពីស្រុកមក ដល់បងបើកមើលក៏បានសេចក្ដីថា ប៉ាខន អ្នកបានទទួលគេស្រង់រូបជីវិត ហើយបានសូន្យដើរហេយើងទាំងពីរនាក់ ជាច្រើនទៃ ក្រោយបង្អស់បានវិលទៅស្រុកវិញ ទើបបានដំណឹងថាបង មិនស្លាប់ បើជីងផុតគ្រោះ បងបង់ហានធនាំប្រពន្ធទៅស្រុក ប៉ាខន្សក កាន់តែជាសំណាស់ហើយឥឡូវនេះ ដោយសេចក្ដីទុក្ខបៀតបៀន យើញមុខបងទៅ គាត់ត្រេកអរណាស់ស្ទុះមកឱបបងយំបណ្ដើរផង បងនៅលេងបាន ៧ ថ្ងៃ គាត់ប្រែឲ្យបកកែឯងឯក្រុងភ្នំពេញក្រែងលោ ប្រែះ ទើបបងបានមកដល់ទីក្រុង សុំបសួរគេទៅគេថាឯងមិនដឹងជា ទៅណា បាត់បានបងទំកាត់គេទាល់តែជួប ឥឡូវត្រូវឯងនិយាយរឿង ឯងប្រាប់បងវិញ ៗ

សោភ័ក្រ្តបានកាយរឿងរបស់ខ្លួនសព្វគ្រប់ប្រាប់បង ហើយបង សោភ័ក្រ្តបបួលប្អូនវិលត្រឡប់ទៅស្រុកវិញនាថ្ងៃនោះ សោភ័ក្រ្តខំ គន់ចិត្តថា ឥឡូវអាត្មាអញបានជួបជុំបងប្អូនវិញ ខ្ញុះអ៊ីសម្បត្តិនឹងបាយ ពាយ សម្បត្តិកាយាវេទនសម្បត្តិណាជានៃត្រូលគ្នា ក៏មិនស្មើនឹងពាក់ កណ្ដាលសម្បត្តិពុកអញដែរ ឥឡូវខំគិតត្រឡប់វិលនៅស្រុកវិញ គេលថៃស្អកនេះ ។ ប្រសិនបើបានទៅទាន់ទៅជាមួយហ្ន៎ ដំណើរពីភ្នំពេញ ទៅស្រុកមុខជានឹងសប្បាយណាស់ ៗ

លុះដល់ក្រុងភ្នំពេញ ដើរលេងម្នាក់ឯងតាមផ្លូវ សោភ័ក្រ្តក៏ស្រាប់តែប្រទះនឹងកាហារ្យូ សួរឡើងថា

“សោភ័ក្រ្តឯងនេះទើបនឹងមកពីណា ខ្ញុំចាត់ឲ្យគេទៅរកកាសទំពក់ជីពុំឃើញ ឥឡូវគេត្រូវរៀបការថ្ងៃស្អែកហើយ ល្ងាចខ្ញុំលេងណាស់ចាំទៅផ្ទះសំមនិយាយគ្នាបានយូរ ឯងការណ៍គយកទាំងនេះទៅឲ្យណាជនេត្រផង ព្រោះនាងមិនស្រួលខ្លួន ។

រូបកាហារ្យក៏ដើរតទៅទៀតទៅ សោភ័ក្រ្តក៏មិនដឹងគិតដូចម្ដេចដែរ យកទាំងនោះ ដេញទៅឲ្យណាជនេត្រប្រាប់ថានឹងលានាងផង លុះសោភ័ក្រ្តចូលដល់បន្ទប់ខាងលើ ស្ងាត់មិនស្រួលមាននៅ បំណែកអ្នកផ្ទះទាំងមូលមិនស្រួលសប្បាយ អង្គុយមើលមុខគ្នា សោភ័ក្រ្តសាកសួរទៅបានសេចក្ដីថា នាងមិនស្រួលខ្លួនច្រើន ញាំយទំនមិនបាន គាត់តែស្ងួតខ្លួនពេលថ្ងៃ យប់គេពេទ្យមកមើលក៏មិនដឹងជារោគអ្វី ។ វេលានោះនាងកំពុងដេកនៅលើគ្រែ សោភ័ក្រ្តក៏សូមអនុញ្ញាតចូលទៅសួរជាសុខ ក៏ព្រមបើកឲ្យ ៖

“បងអញ្ជើញមកហើយឬអ្វី ?”

នាងនំក្រោកឡើងនិយាយសំឡេងញ័រៗ សោភ័ក្រ្តហាមមិនឲ្យនាងក្រោក រូបភាពញញើតកៅអីតូចមួយមកអង្គុយជិតគ្រែនាង កន្សែងខ្ទប់ពោះ គ្មានខនណានៅ ទើបអ្នកទាំងពីរនិយាយសាសងរកគ្នាទៅវិញទៅមកតាមចិត្ត ។

"ណុះនេត្រ អាចារ្យឲ្យខ្ញុំយកថ្នាំនេះមកជូន" ។

"ដាក់ត្រង់នេះចុះបង ថ្នាំនេះមិនអាចនឹងនៃអាការកើតប្អូនបានឡើយទេ" ។

"ចុះអ្នកសំឡាញ់មិនស្រួលត្រង់ណាខ្លះ?

នាងនៅស្ងៀមគ្រវីក្បាលជាទុក្ខ ។

"បើប្អូនមិនរំមើលខ្លួន ដូចម្ដេចនឹងបានស្រួលបាច់ ខានសុភាសិតលោកសំដែងទុកថា "អារោគ្យាបរមា លាភា" សេចក្ដីមិនមានរោគជាកំពូលនៃលាភទាំងពួង ទុកជាយើងមានសម្បត្តិស្ដុកស្ដម្ភយ៉ាងណាក៏ដោយ តែដេកលើគ្រែប្រាក់ ហើយយើងមានជម្ងឺឈឺកាយ នឹងគេសប្បាយដោយទ្រព្យនោះផងពុំបាន ពីព្រោះទឹកចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ អារម្មណ៍មិនស្រួលរលំតែនឹងឈឺចាប់ ដោយហេតុនេះហើយបានជាសេចក្ដីសះស្បើយបាត់រោគជាឡាភដ៏សំខាន់នៃសីលធម៌មួយជាគុណសម្បត្តិ ដ៏ប្រសើរបំផុតរបស់មនុស្សលោក ដូច្នេះកុំប្អូនប្រហែសខ្លួនឲ្យសោះអ្នកណា ព្រោះប្អូននឹងប្រើសិទ្ធិជាមេផ្ទះក្នុងពីរបីថ្ងៃទៀត ។

ដល់ត្រង់នេះ លោកគ្រូក៏អូលបំពង់កញ្ចើសំឡេងបន្តិច រួចឈប់មួយស្របក់ដើម្បីនឹងក្រោមខ្លួនសេចក្ដីកើតក្នុងចិត្តឲ្យស្ងាត់ចុះ នឹងមិត្តភក្ដិឲ្យចូលទៅក្នុងវិញ ដល់លោកគ្រូរៀបនិយាយតទៅទៀត នាងក៏បត់ដៃបាច់មួយៗ យ៉ាងអស់កំឡាំងរៀបនាងប្រែស្រយ៉ាប់ឡើងហើយយ៉ាងបាក់សតែចំណស់សំឡេងខ្ទប់ទាំងព្រាយ ។

"បងមិនប្រាថ្នាដំណើរប្អូនទេ ខ្លួនប្អូនសព្វថ្ងៃនេះបង្វែរចិត្តណាស់ ចំណែកកេរ្តិ៍របស់ប្អូនទុកជាកុមារពេញ ក៏រកថ្វីទុកបងបាត់ពុំបានដែរ មានតែព្រះកាឡប៉ុណ្ណោះដែលអាចកំចាត់បង់នូវកេរ្តិ៍ប្រពៃនេះបាន តែបងទុកជាយ៉ាងណាក៏ខ្ញុំមិននិយាយប្រាប់អ្នកណា អំពីហេតុដើមនៃកេរ្តិ៍របស់ខ្ញុំដែរ បើទុកជាប្អូនសៅហ្មងទៅក៏នៅតែសម្បកខ្លួនទេ... ។

"ប្អូន មានសុភាសិតមួយបទទៀត លោកសំដែងថា "អារម្មណ៍ដែលហួសហើយកុំនឹកនា" នឹងថាការដែលបានប្រព្រឹត្តកន្លងទៅ គប្បីទុកដូចជាយល់សប្តិ មិនគួរដំកល់ចិត្តសោកញយៗទេ ណ្ហើយប្អូន! កុំប្អូនចំបែងចិត្តអី បងដឹងច្បាស់សព្វគ្រប់ហើយ នេះគឺកម្មរបស់បងបានជាមានឧបសគ្គមកផ្តាច់សេចក្តីសង្ឃឹមគណ្ណា លេខ្លួនផ្លូវព្រះ មួយវិញទៀតខ្លួនបងមិនសមស័ក្តិនឹងប្អូនទេ ព្រោះពេលនេះបងសូមលាប្អូនទៅតាមយថាកម្មហើយ ពីរបីថ្ងៃមុនបង ដែលពេលទៅធ្វើការ គេបណ្តេញបងចោលហើយ ដោយហេតុដែលបងមិនបាននៅនាពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ បងសូមការពារខុសនេះនឹងផ្ញើបណ្តាសាចុះការដែលប៉ុនតែមួន សូមឲ្យប្អូនបានសេចក្តីសុខតទៅមុខ កុំឲ្យមានទោសកើតឡើងក្នុងគ្រួសាររបស់ប្អូន ញាតិមិត្តទាំងឡាយកើតចុះឡើងរកបាន ឥតលោះខានពេលណា ហើយសូមបងប្អូនឱ្យជួយថែរក្សាប្អូន កុំឲ្យមានគេនាក្បាលជើងទៀត ទៀតនៃកាយដ៏ល្អរបស់ប្អូន ចប់សេចក្តីត្រឹមហើយ បងសូមលាប្អូន

ម្ដងទៀត ណា គ្រានេះជាគ្រាក្រោយបំផុត ព្រោះបងពុំដែលជួនវិលមក ជួបមុខអូនទៀត" ។

សោភ័ក្រ្តបៀចខ្លួនក្រោកឡើង ណារុងទ្រហាត់ឲ្យនៅបន្ដិច ហើយទញ្ញាក់ទាយាក់ព្រួយថា ...

"បងអញ្ជើញទៅមែនឬ? អូនឃើញមុខបងជាគ្រាក្រោយបំផុតឬអ្វី?

"ពិតហើយអូន! យើងគង់តែបែកគ្នាទើបត្រូវ អូនកុំជាទុក្ខអី បងត្រូវតែបែកពីអូនទៅតាមមិនបានទេ បែរទៅដោយខ្លោចផ្សា" ។

ណារិនចាប់ដៃសោភ័ក្រ្តទាំងពីរ ទឹកភ្នែកក៏ហូរជោកមុខនាង...

"ចុះបងមិននាំអូនទៅផងទេឬ? ឲ្យអូននៅតែម្នាក់ឯងដូចម្ដេច?

"អូន! អូនកុំកាន់ចិត្តបែបនេះ ព្រោះជាការលើសលស់សេចក្ដីប៉ុនប៉ងប្រាថ្នាមាតាបិតារបស់អូន ព្រោះធម្មតាកូនគង់តែនៅក្នុងឱវាទរបស់មាតាបិតា គង់តែស្ដាប់ពាក្យលោក គង់តែលុះដោយដំបូន្មានរបស់លោក ព្រោះលោកប្រាថ្នាឲ្យអូនបានសេចក្ដីសុខ បើត្រង់ណាលោកពេញចិត្ត គង់យើងជាកូនបំពេញសទ្ធារបស់លោកដោយឥតប្រកែក ចំណែកបងៗ មានចិត្ត ត្រេកអរណាស់ដែលអូនបានសេចក្ដីសុខតទៅមុខ ហើយបងសូមប្រាថ្នានឹងអូនថា ចាប់ដើមពីថ្ងៃនេះតទៅ បងសុំនៅលីវគស់មួយជីវិត ព្រោះជីវិតរបស់បងនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃអូន ចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលបងបានយល់មុខអូនមក" ។

ហ្គីយ៉ារូន! ធ្វើម្ដេចកូនរបស់បង បើកសាលាយើងមាន សូមឲ្យជាតិក្រោយបងបានជួបតែឪពុកអ្នក កុំឲ្យមានសេចក្ដីទទឹងទាស់ការអធ្យា-ស្រ័យដូចជាតិនេះឡើយ បងលាប្អូនសិនហើយណា ណុជនេត្រណា ៗ...

ណុជនេត្រស្រុះទឹកសោកក្រៃយំខ្សឹកខ្សួលមួយសន្ទុះ បានថយខ្លួនចេញ ។

"បង...បង...អញ្ជើញទៅឲ្យបានសុខសប្បាយ ចុះ..."

នាងប្រះខ្លួនលើគ្រែបិទមុខនឹងខ្នើយអណ្ដឺតអណ្ដកជាប្រែន នៅពេលនោះមានសំឡេងញឹសគុប ៗ លាន់ឮឡើង សោកក្រៃបែរមើលក្រោយ ក៏ឃើញមាតាបិតាណុជនេត្រឈរនៅមាត់ទ្វារ មានទឹកមុខស្រ-ពោនជោកទៅដោយទឹកភ្នែក នៅខាងក្រោយអ្នកទាំងពីរគឺអាចារ្យឈរក្រៀមក្រោះ; អ្នកទាំង ៣ នាក់បានឈរស្ដាប់ការសន្ទនានាងណុជនេត្រនិងសោកក្រៃពីដើមដល់ចប់ ហើយនឹកខ្លោចចិត្តដល់សំដីក្រមុំកំលោះទាំងពីរនោះពន់ពេក នឹកសង្វេគអនិច្ចាដល់ទាំងអ្នកដែលត្រូវនិរាសព្រាត់ទីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត ។

ខណៈនោះអាចារ្យចូលដល់គ្រែនាង សួរនាងដោយសំឡេងញ័រថា "ណុជនេត្រមិនងាកមុខទទួលខ្ញុំផងទេឬ? នាងក៏បែរខ្លួនដោយភ្ញាក់ព្រើតស្រឡាំងកាំងស្មាគេទាំងញញឹមទទួលអាចារ្យ បំណែកសោកក្រៃក៏រៀបខ្លួននឹងថយចេញពីនោះ តែអាចារ្យទាញទុក ។

"កុំអាលទៅ លោកគ្រូ ការដែលខ្ញុំត្រូវនិយាយរកអ្នកពេលនេះ គឺត្រូវការឯងជាសាក្សី នៅពន្លឺយប់នៅនេះមួយរំពេចហើយ" អាចារ្យបែរមើលមុខណុជនេត្រវិញដែលទំព្រឹងស្រែកគន្លឺយដោយពិបាក អាចារ្យហាមមិនឲ្យនាងនិយាយទៀតនិយាយទៅកាន់នាងថា ! "ណុជនេត្រ ណុជនេត្រច្បាស់ជាមិនពេញចិត្តនឹងរូបសុខរបស់ខ្ញុំជាមួយនឹងខ្ញុំ ? ប្ដូរប្រាប់ឲ្យខ្ញុំបានដឹងផងលោះខ្ញុំនឹងអស់ពលចិត្តយូរតទៅទៀត" ណុជនេត្រញញាត់ទំរឿយតបថា "ទេបង ខ្ញុំមិនបានធុញទ្រាន់ដោយប្រការណាមួយទេឡើយ សុខចិត្តបង្អោនខ្លួនជាទាសីបំរើបាត់ជើងបងហើយ កុំបងសង្ស័យអ្វី ហេតុអ្វីដែលនាំឲ្យខ្ញុំខ្វល់អល់ចិត្តនេះក៏ហួសកន្លងទៅហើយ មិនពិតប្តីដែលលោកគ្រូនឹងអន្តរធានបាត់ពីជីវិតយើងទាំងពីរតាំងពីពេលនេះដរាបទៅ !

អាចារ្យត្រឹកក្បាលហើយឆ្លើយថា

"ណុជនេត្រ ខ្ញុំពេញចិត្តនឹងណុជនេត្រណាស់ហើយ ត្រង់ដែលមិនស្ញប់លះសេចក្តីសុខ ដើម្បីទិញតបស្នងសងគុណដល់ខ្ញុំ តែខ្ញុំកន់ចិត្តណាស់ដោយបានធ្វើសេចក្តីសុខរបស់អ្នកដទៃឲ្យសាបសូន្យពុះ ព្រោះមិនដឹងខ្លួនណុជនេត្រមិនប្រកាន់ទោសដល់ខ្ញុំផងពុំបាន ព្រោះខ្ញុំស្មានបតាំងពីបានស្គាល់ណុជនេត្រមក មានតែខ្ញុំហើយដែលមានសំណាងហោះណុជនេត្រថា "ប្អូន១" យាំងទន់ភ្លន់នោះ ពុំដឹងថាមានអ្នកដទៃអាចប្រែខ្លួនសិទ្ធិនេះ

បានដែរ ក្រោយពីព្រឹត្តិការណ៍នេះហួសទៅហើយ តាមតែនាងនេត្រមេត្តាអត់ទោសដល់ខ្ញុំផងចុះ ។

តែបើនាងនេត្រមិនពេញចិត្តនឹងខ្ញុំបែបនេះ ដូចម្ដេចក៏មិនប្រាប់ឲ្យខ្ញុំបានដឹង ស្ដាយណាស់មិនគួរប្រើសន្យាដល់គ្នាថានឹងមិនភ្លេចគ្នារហូតដល់ស្លាប់សោះ ឱលោកនេះជាទីជ្រកនៃសេចក្ដីមិនពិតហ្ន៎ !

ដល់ត្រង់នេះអាចារ្យក៏ឈប់មួយស្របក់ សំឡឹងទៅឆ្ងាយទឹកភ្នែកហូរធ្លាក់មកមួយរំពេច គឺទុក្ខជាដំបូងដែលអាចារ្យបានប្រទះ !

នាងនេត្រខ្ញុំសូមយកទឹកភ្នែក ដែលហូរមកលើមុខខ្ញុំជាគ្រាដំបូងបង្អស់ជាសាក្សី ខ្ញុំនឹងសំដែងសេចក្ដីពិតនាគ្រានេះ ខ្លួនខ្ញុំបានហ្វឹកហ្វឺនចិត្តឲ្យផូរផង់តាំងពីតូចដរាបរៀនមក មិនដែលចំពាក់ចំពែកអ្នកឯណា ដោយតាយកចិត្តដល់ម្ដងទៅឡើយ មកម្ដងនេះ បែរជាប្រព្រឹត្តខុសគន្លងផ្លូវធម៌ទៅវិញ គួរឲ្យសោកស្ដាយក្ដៅក្រហាយលើសលប់ ខ្ញុំប្រាសកម្សិបចិត្តហើយថា បើខ្ញុំនៅតែប្រកាន់ខាងនេះនោះ មុខជាបានសំរេចផ្លូវសេចក្ដីប្រាថ្នាពុំខាន ហើយនាងនេត្រក៏យល់ព្រមដូច្នោះដែរ មិនមែនឬ !

“ពិតហើយបង.....” ។

ប្អូន អាពាហ៍ពិពាហ៍មានដំរិះច្រើន គឺជាអ្នកតាំងពីរូបនោះ គេនឹងមានសេចក្ដីស្នេហាគ្នាទៅវិញទៅមក ដើម្បីនឹងឆ្លងកាត់សមុទ្រជីវិតទៅដោយសុខ ។ ព្រោះមានតាទីជំនឿតែកក្ដី ទាំងក្រោយឲ្យបាន

ចំរើនឡើងជាកាលស្រុកដីប្រសើរសំបូរប្រទេស   កាលនោះប្រាសាទ
សេចក្តីស្នេហាហើយ នឹងឲ្យឈ្មោះថាតាពាហ៍ពិពាហ៍ណាចំបាន ណា
មួយចិត្តគំនិតមិនត្រូវញ៉ាំងលួចតែមួយផង   គួរឲ្យហៅថា   សេចក្តី
សេចក្តីនៃផងវឹងចិត្តវិញទើបសួរ   ហេតុនេះខ្ញុំសូមផ្តាំទូនបេញកំពិសារជាចំនុច
ព្រោះមានសេចក្តីប្រាថ្នាតែមួយយ៉ាងឲ្យណាផងនេះក្រោមនេះសេចក្តីសុខតែ
ប៉ុណ្ណោះ   ទឹកភ្នែកដែលហូរមកអស់ញាំញីម៉ែញនេះមិនផុតប្រយោជន៍ទេ
ព្រោះខ្ញុំនឹងប្រព្រឹត្តជាចំនួនជួបប្រតិស្នេហ៍ផ្ទាត់ឲ្យតែវេលាអស់តាំងពី។" ។

ភាតារៀចំពរណាផងនេះព្រមប្រគល់ឲ្យសោកក្រៀម   អស់តាំងពីកើតស្ទើយ
ក្រុមផ្ទុំចុះដុតដើមកាតារៀ   ភាតារៀកបួងសួងថា៖

"សូមគុណព្រះគង្គ្រីយជួយឲ្យទ្រង់ស្រឡាញ់   មួយគូនេះផង
អស់ទោស"   ។

ចប់រឿងកំពូលស្នេហាចប់តែប៉ុណ្ណេះ ។

ពាក្យកែតម្រូវ

រឿងកំពូលស្នេហា   វគ្គទី ១ ក្នុងសៀវភៅកម្ពុជសុរិយា លេខ ១ ខែ
ឆ្នាំនិរោធ ១៩៦៦ ទំព័រ ៩ បន្ទាត់ ១២-១៣ ត្រង់ពាក្យថា "យូរបន្តិច
លេចគេហារៀប្រៀនបើកថយឆ្ពោះមកដល់ទីនោះហើយចាញ់ចំរើងដូរហៅ
សោកក្រៀមឲ្យឡើងជិះ   រួចបើកចេញពីទីនោះទៅមួយរំពេច" ត្រូវតែថា

ផ្លូវវិញ៖ "បក្សិបមង ឃ្លានបាយខ្លាំងណាស់ សូមសប់កខ្ញុំផង លោកគ្រូក៏ឈរមើលនិងផ្លូវចុះទៅលើផែនដី, ចួនជាពេលនោះមានរថយន្តមកផល់ទីនោះក៏ឈប់, អ្នកម្ចាស់ឡានចុះមកព្យាបាលលោកគ្រូទាល់តែបានដឹងខ្លួន; លុះបើដឹងរឿងកុមារកំសត់សព្វគ្រប់ហើយ អ្នកម្ចាស់ឡានក៏និយាយប្រាប់ថា:

"ខ្លួនខ្ញុំនេះធ្វើលេខានុការនៅក្រុងភ្នំពេញ អ្នកផងគេតែងហៅខ្ញុំថាអាចារ្យ ១ ព្រមគ្នា ឯងកុំបារម្ភ ចាំខ្ញុំជួយទំនុកបំរុង"

ថាហើយក៏នាំលោកគ្រូឡើងជិះឡានបើកចេញពីទីនោះទៅ ។

រឿងអន្តរាគតក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៦-១៧

ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម

ប្រែនិងសង្កេតចេញពីសៀវភៅ Religieux et Pèlerins en Terre d'Asie របស់លោក Victor Goloubew សមាជិកសាលាបារាំងសែសចុងបូព៌ាប្រទេស ។

(តទៅ)

នូវតែបន្ថែមឈ្មោះលោក ១ រូបទៀតជាគំរប់បីរូប, គឺលោកគ្រូ Zonge de Mota ដែលគេស្គាល់ជាជាងគេក្នុងនោះ លោកជាជាតិបា-កិនថែមសត់ព្រោះតាមការពិត គេហៅឈ្មោះលោកថា Grégoire de la Mothe ។ ដោយហេតុនោះ គេដឹងថាលោកគ្រូ Mothe ចេញអំពីសំណាក់វត្ត Saint Dominique នៅស្រុកម៉ាឡាកា កាលពីឆ្នាំ ១៥៨៤-១៥៩០ ដើម្បីចូលមកក្នុងស្រុកខ្មែរប្រដៅសាសនាព្រះយេស៊ូ ។ លោកនេះឯងជាអ្នករួមដំណើរដើរផ្សាយជាមួយនឹងលោក Louis de Fonseca ។ ចុះជាក្រោយដែលញ្ញាក់ជាពិតប្រាកដ ក៏ប្រហែលប្រាកដជាលោកគ្រូ ដែលជាមុន មានឱកាសចូលទៅមើលអង្គរ ហើយនៅក្នុងនោះ ដូចជាលោកគ្រូទាំងពីររូបនោះដែរ ។

— ៤ —

សង្ឃឹមខ្មែរ យើងមើល; តើអង្គរតបណ្ដាលគេហៅឯណា តាមវិជ្ជាសាស្ត្រក្នុងស្រុកដែលបាត់ឲ្យមានឡើង ក្នុងសម័យដែលពួកខ្មែរគ្រប់

ប៉ុន្តែមកជួបប្រទះនឹងវិក្រឹតការរបស់ខ្លួនវិញនោះ ។ ក្នុងថ្ងៃមួយក្នុងប្រាសាទអង្គរវត្ត មានផ្ទាំងតារកបួនស្នួនចំនួន ៤០ ផ្ទាំង ដែលគេបានធ្លាក់លើសសរថ្មផ្សេងៗ នោះលោកកៅថេនកាយម៉ូញ៉ា និងអ្នកវិតពង្សា-វតារឯទៀតៗនៃស្រុកខ្មែរ បានដាក់ទុកសេចក្ដីទាំងនោះនៅក្នុងចំណោមសេចក្ដីតារកជាំនថ្មី ពីព្រោះសិលាចារឹកទាំងនោះ កើតក្រោយការកសាងប្រាសាទជាច្រើនសតវត្សរ៍ ។ សិលាចារឹកដែលចាស់ជាងបំផុតនោះ កើតឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៥២៣ ។ សិលាចារឹកដែលកើតជាបន្ទាប់តមកត្រូវទៅលើឆ្នាំ ១៥៦៦ ។ សិលាចារឹកនោះបានរំលឹកផលពិធីបុណ្យធ្វើព្រះវិហារ ១ ដែលគេទើបតែចាប់កសាងឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៥៥៥ ។ យើងត្រូវចាំកំណត់សករាជនេះទុកចុះ ពីព្រោះសករាជនេះនាំឲ្យយើងកែប្រែបានខ្លះ ចំពោះសេចក្ដីការសំគាល់របស់ពួកអ្នកដំណើរប្រទេសក្រៅ តាមពាក្យដែលថា អង្គរលើបនៃទីនេះកើតមានប្រាកដឡើងក្នុងពង្សាវតារខ្មែរក្នុងឆ្នាំ ១៥៧០ ទេ គឺរាវពេលរយៈ ១៥ ឆ្នាំតមកទៀត ។

មានសិលាចារឹកពីរ នៅអង្គរវត្តដែលធ្វើឲ្យសេចក្ដីស្រងួត នោះនាំឲ្យយើងដឹងហេតុកេតប្រវត្តិការណ៍កំពូលរុងរឿង ទាំងខាងអាណាចក្រទាំងខាងពុទ្ធសាសនានៅស្រុកខ្មែរ ។ ក្នុងសេចក្ដីទាំងពីរផ្នែកនោះសេចក្ដីទី ១ ដែលរៀបរាងដោយហ្លួងហែ មាននិយាយអំពីព្រះករុ-ណា ១ អង្គ ដែលទ្រង់បានធ្វើដំណើរយាងទៅនមស្ការអង្គរ ។ ល្បះ

ព្រះអង្គបានបួសស្នងគុណដល់ព្រះពុទ្ធ ដែលទ្រង់ទុកជាម្ចាស់-ជាទីពឹង ជាម្លប់ត្រជាក់ត្រជុំរបស់ព្រះអង្គហើយ ទើបព្រះករុណាជនពីជាតសព្វព្រះថ្វា ទ្រង់ចុះប្រកាសថ្ងៃទីអភិការកុសល ១ ដែលទ្រង់បានធ្វើនៅវេលាដែលព្រះអង្គមានព្រះជន្មនៅឡើយ; ក្នុងឆ្នាំ១៩៤៧ នៃស្វយោគ នោះព្រះអង្គនឹងឃើញការដែលព្រះមហាក្សត្រជាព្រះបរមបុត្រ បានធ្វើការផ្នួសផុលព្រះវិហារទាំងឡាយនៅអង្គរវត្ត ៗ ការដែលព្រះមហាក្សត្រជាព្រះបរមបុត្រទ្រង់ធ្វើដូច្នោះ ព្រះវររាជមាតាមានព្រះទ័យត្រេកអរសោមនស្សក្រៃ ៗ ព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យប្រកបដោយសេចក្ដីសន្ដោសស្ដុកស្ដម្ភ ទ្រង់ពិ-ចារណាឃើញការប្រែប្រួលមិនទៀងទាត់នៃពិភពលោកនេះ ទើបព្រះអង្គកាត់ព្រះកេសាបួសជាព្រះកត្តី ៗ

បុណ្យការផ្នួសផុលជាថ្មីនេះក៏ ធ្វើឲ្យព្រះវររាជជននីបានសម្រេចតាមបំណងដួងចិត្តម្ដង៖ ។ ដើម្បីឲ្យដឹងជាក់នោះ ទាល់តែគេសរសើរនៅមើលសេចក្ដីទៅ ដែលកើតឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៩ ៗ ក្នុងសេចក្ដីនោះគេមើលឃើញថា ព្រះមហាក្សត្រត្រិតរិះសម្បត្តិ "ទ្រង់បានទតឃើញច្បាស់ នូវសេចក្ដីចំរើននៃព្រះសាសនា" ទើបទ្រង់បានបាច់ធ្វើការតាមចំនងដែលលោមធ្វើបាននៅអង្គរវត្ត ៗ ទ្រង់បានឲ្យយកបន្ទើងទៅផ្នួសផុលកំពូលប្រាសាទទាំង ៤ ដែលបាក់បែកខូចបន្តិចទៅដល់ពាក់កណ្ដាលហើយ ហើយយកមាសទៅចងស្រោបកំពូលទាំងឡាយ គង់គង់ក៏

សព្រោបដាក់ព្រះសារីរធាតុ ហើយទ្រង់ធ្វើពិធីបុណ្យយ៉ាងរុងរឿង ទើបទ្រង់ឧទ្ទិសថ្វាយព្រះរាជកុសលឲ្យបានសម្រេចដល់ព្រះវិញ្ញាណក្ខន្ធ របស់ព្រះមហាក្សត្រ ជាព្រះវររាជបិតាដែលទ្រង់ទិវង្គតទៅ និងពួក ព្រះរាជបុព្វបុរសរបស់ព្រះអង្គ ។

សេចក្ដីសំខាន់នៃពិធីបុណ្យនេះ ជាគ្រឿងបញ្ជាក់ឲ្យឃើញច្បាស់ ថា ក្រោយសម័យដែលក្តេចក្តាំងបាក់បង់ទៅដោយយូរអង្វែងនោះ ក្រៅទុក មន្ទីរវត្តជារបស់ធំទូលាយបំផុតហើយថ្កុំថ្កើនបំផុត នៅក្នុងចំណោមប្រា- សាទខ្មែរទាំងឡាយ ហើយមានជីវិតរស់ឡើងវិញយ៉ាងអកៈធឹក ហាក់ដូច ជាបំភ្លឺឲ្យឃើញសេចក្ដីថ្កុំថ្កើនថ្មីៗ ដែលកន្លងមកហើយ ។ ប៉ុន្តែ សង្ឃដែលគេគោរពបូជា ដែលគេបានកប់តាំងពីពេលនោះមកមិន មែនជារូបអង្គព្រះមហាក្សត្រដែលទិវង្គតទៅ ដែលគេធ្លាប់ទុកដូចជា ទេវតា ដោយមានទ្រង់ទ្រាយជាព្រះវិស្ណុ ដែលជាព្រះបែនការ ១ អង្គ កន្លងចំនួន ១០ អង្គនោះទេ ។ តាំងពីពេលព្រះមហាក្សត្រទាំងឡាយ នៅអង្គរ បានបោះបង់ចោលក្រុងរបស់ទ្រង់ទៅ ស្រុកខ្មែរទាំងមូលក៏បាន ផ្លាស់ចិត្តគំនិត បែរមកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាវិញ ។ ឯវិជ្ជាចំពោះ ខាងសាសនាហិណ្ឌូ ដែលពួកព្រាហ្មណ៍បានធ្លាប់បង្ហាត់បង្រៀនមកនោះ ក៏ផ្លាស់ប្រែបែរមកកាន់លទ្ធិហីនយានជាជំនួសវិញ ។ លទ្ធិហីនយាននេះ ជាលទ្ធិដែលបានទេសនាទូន្មានដោយពួកភិក្ខុដែលកោរក្បាល ស្លៀក

កាត់សក់ពាក់ពណ៌លឿង ហើយជាពួកដែលនិយមប្រើភាសាមួយប្រហែលៗ គ្នានឹងភាសាសំស្ក្រឹត គឺភាសាបាលី ដើម្បីផ្សាយលទ្ធិសាសនារបស់ខ្លួន ។ ពួកនេះ ផ្តុំគ្នាជាគណៈសង្ឃមានចំនួនច្រើន ជាពួកដែលបានដឹកនាំសីលធម៌ខាងសាសនា និងរបៀបប្រផាគមជាន់ខ្ពង់ខ្ពស់ មកផ្សាយក្នុងស្រុកខ្មែរបានសម្រេច ។ ពាក្យខ្លួនប្រៀនប្រដៅរបស់ពួកព្រះសង្ឃនេះ ផ្ទុយគ្នានឹងរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ គឺមិនបានបង្អាក់បង្វៀនចំពោះមនុស្សដែលជាពួកមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ ឬពួកអ្នកមានបុណ្យសក្តិធំនិងសំណាក់ទេ. គឺបង្ហាត់បង្រៀនទៅដល់ប្រជាជនទូទៅទាំងអស់ ទៅដល់ជនជាន់ទាបបំផុត ក៏ដូចជាពួកអ្នកមានបុណ្យនិងអ្នកមានសម្បត្តិដែរ មិនយូរប៉ុន្មានក៏បានបង្កើតជាគណៈសង្ឃ ដ៏មានឥទ្ធិពលមួយនៅស្រុកខ្មែរ បរុតែចាំជួយទ្រទ្រង់ព្រះរាជវង្ស ដែលសោយរាជសម្បត្តិ កាលបើមានរឿងហេតុអ្វីឡើង ប៉ុន្តែក្សត្រិយ៍វង្សនោះត្រូវគោរពដល់លទ្ធិសាសនា និងច្បាប់វិន័យរបស់សាសនា ។ [illegible]

អំពីការប្រែប្រួលគ្នារវាងព្រះមហាក្សត្រខ្មែរ និងគណៈសង្ឃពុទ្ធសាសនានៅអង្គរវត្តនោះ មានសិលាចារឹកក្នុងឆ្នាំ ១៥៧៩ នាំឲ្យគេឃើញដើមហេតុជាប្រយោជន៍ដល់យើងជាច្រើន ។ សិលាចារឹកនោះថា «សម្តេចព្រះករុណាស្រីក្សត្រិយ៍អគ្គមហាសិរី ព្រោះតែវណ៌ទ្រង់ផ្ទះពីស្រីធម្មរាជបវិត្រ ទ្រង់គតិនោះ សម្តេចព្រះមហាឧបាសកមហាពេជ្របវិត្រ

មានព្រះបរិតចិន្តាប្រាថ្នាចំពោះព្រះរាជបុត្រនេះ ទោះប្រុសក្តីទោះស្រី ក៏ទ្រង់ព្រះរាជអធិដ្ឋានថ្វាយ ផា១ ធូសេក១ ហ៊ុសិកា១ បង្គាប់សម្តេចព្រះមហាស្រីរត្នត្រៃបរមបពិត្រ សូមសំណាក់ក្តីពោះព្រះសាសនា ព្រះតថាគតហោង កុំបីចាកលែងព្រះសាសនាឡើយ ទោះព្រះរាជបុត្របុរស(បុត្រប្រុស) ក៏ព្រះរាជអធិដ្ឋានថ្វាយជាពុទ្ធបុត្រចំណាក់ព្រះមហា-ស្រីរត្នត្រៃបរមបពិត្រជាប្រធាននៃព្រះអង្គ លុះបានបួសសំណាក់ព្រះសាសនាហោង លុះកាលណាលាផ្នួសបព្វជ្ជាកម្មវិលវិញមកសូមបានតែងព្រះរាជប្រវេណីមហាក្សត្រវិញ សូមសំណាក់ក្តីពោះព្រះមហាស្រីរត្នត្រៃបរមបពិត្រជាប្រធាន ចំណាក់នៃព្រះរាជបុត្រនេះហោង[១]" ។

សេចក្តីបួងសួងរបស់ព្រះអគ្គមហេសីក្សត្រនេះ ក៏បានសម្រេចសមបំណងគ្រប់យ៉ាង ។ លុះដល់កាលណាព្រះនាងប្រសូតព្រះរាជកុមារមក ព្រះមហាក្សត្រជាព្រះរាជស្វាមី ទ្រង់តាំងឡើងជាវឌ្ឍយាទ (ស្នងត្រកូល) នៃរាជបល្ល័ង្ក នៅចំពោះមុខព្រះសង្ឃអគ្គវត្ត ដែលបានទទួលទ្រង់ជាឧបាសក ។ ខ្ញុំមិនបាននិយាយពីព្រះរាជពិធីថ្វាយព្រះពរជ័យ ទឹកពិធីពលីការបួងសួងផលបុព្វបុរស ដែលគេបានធ្វើឡើងក្នុងឱកាសនោះទេ ប៉ុន្តែគួរនិយាយយ៉ាងខ្លីអំពីការបួងសួង ដែលយើង

---

១ នេះជាសេចក្តីក្នុងសិលាចារឹក ១ អង្វើ យើងបានស្រង់ចេញមកអំពីសៀវភៅសិលាចារឹកភាគរង្គ ត្រង់ទំព័រ ៦ នៃលំពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យបានបោះពុម្ពផ្សាយ ព្រោះអានទំនងតាមតែក្តីត្រឹមត្រូវនិងសេចក្តីប្រែជាភាសាបារាំង ។

ហើយនឹងស្រទាប់ពាក្យតាមកាលមួយអន្លើ ៗ បើគ្រាន់តែក្រឡេកមើលភ្លាម នោះឃើញមានតែរបៀបពាក្យសាំញ៉ាំ ដែលគេតែងប្រើទៅតាមកាលសម័យ ហើយសំពាក្យដែលប្រើប្រយោគសេចក្ដីតាមរបៀបពុទ្ធសាសនាអក្សរសម័យនោះ ៗ ក្រុះតែពិនិត្យមើលរបៀបហាក់បក់ត្រង់សេចក្ដីខ្លះទៅ ហើយគេឃើលថាជាពាក្យបរិនិយាយព្រំដែល ៗ មានទំនងហាក់ដូចជាមានគំនិតគិតដល់រឿងគ្រោះថ្នាក់អន្តរាយ...., ដូចជាពាក្យថា "សូមទេពតាផងគ្រប់ដែនលំនៅនេះសម្ដេចព្រះមហាក្សត្រ មហារាជបពិត្រ នូវសម្ដេចព្រះរាជទេពីបពិត្រទាំងពីរព្រះអង្គ នូវព្រះរាជបុត្រ នូវសម្ដេចព្រះរាជមាតាបពិត្រ នូវស្រីស្រីឆ្នាបរិវារ នូវរាជគ្រូព្រាហ្មណ៍អាចារ្យ មន្ត្រីមុខបុគ្គលក្រមការសត្វប្រក្ខ័ត ករុណាទាំងនូវរាជបរិស័ទផង សូមឲ្យរួចផុតផ្លុតសព្វទុក្ខ សព្វសោក សព្វរោគ សព្វភ័យ សព្វចង្រៃ សព្វឧបទ្រពអន្តរាយផងផ្សេងៗ នានាប្រការ សូមចំរើនសព្វសុខសួស្ដីការ ពិពិទ្ធមួយសារគស់កាលដើលនិទាន ឈ្មោះអស់សត្រូវផង សម្លាញ់ ពោះបង្កាន់បជសត្រូវផង (មកពី) សព្វទិសទី មានចិត្តគិតមករៀតបៀនកម្ពុជប្រទេសនេះ មកបំពានព្រះសាសនាព្រះមហាសារិកធាតុគុះ នៅក្នុងសាណាទិសទ្ធិនេះ សូមទេវតាផងបង្អុំចិត្តសត្រូវនោះ កុំបីឲ្យមកបៀតបៀនកម្ពុជប្រទេសនេះ នូវព្រះសាសនាព្រះមហាសារិកធាតុឡើយ[1]" ៗ

---

១ នេះជាសេចក្ដីខាងចុងក្នុងសិលាចារឹកដែលរកឃើញនៅគុះឯក យើងស្រង់ពាក្យមកពីសិលាចារឹក នគរវត្តត្រង់ទំព័រ ១១-២ ។

ខុតជាសេចក្តីចារឹក មិនបានសរសេរប្រាប់សិរីហើរនៅក្នុងសៀវ ប៉ុន្តែរឿងនេះប្រហែលជាជាប់ទាក់ទងទៅនឹងសារចម្បាំងថ្មី កេរ្តិ៍ខ្មែរ នឹងប្រទេសផិតការទុះឯង, តាមដោយពិត បើសើរមើលពង្សាវតារ ថៃ នឹងឃើញថាក្សត្រប្រទេសសៀម ព្រះនាមព្រះណារេត (នរេសូរ៍) ទ្រង់លើកទ័ពចូលមកច្បាំងលុកលុយស្រុកខ្មែរ ក្នុងឆ្នាំ ១៥៨៣ ដែល មានចំនួនទ័ពប្រកបដោយ "ចំនួនពលមនុស្ស ១០០, ០០០ ដំរី ៨០០ សេះ ១៨៥០" ក្សត្រអង្គនេះ វាយយកបានបន្ទាយដំបង ព្រោះសាក់ ចម្បាំង ជាធំនោះ ពួកកងទ័ពខ្មែរច្បាំងទប់ទល់យ៉ាងមុឺងម៉ាត់ហើយដេញវាយទៅ វិញ តែលុះបួនឆ្នាំក្រោយ ក្សត្រអង្គនោះត្រឡប់លើកទ័ពចូលមកច្បាំង ទៀត មានចំនួនទ័ពច្រើនសំបើមលើសមុនទៅទៀត ។ ចម្បាំងលើក ទី ២ នេះ ជាសារបញ្ចប់នៃការបរាជ័យរបស់ក្រុងលង្វែក នៅឆ្នាំ ១៥៨៧ ។ ការបរាជ័យជាធំនោះ នាំឲ្យមានគ្រោះថ្នាក់ធ្លាក់ដល់ស្រុកខ្មែរជាសំបើម ។ ព្រះមហាក្សត្រនឹងព្រះរាជវង្សានុវង្ស ក៏ត្រូវចាប់ខ្លួនធ្វើជាឈ្លើយហើយ ត្រូវនាំទេសចរទៅ ។ ផែនដីមួយភាគធំរបស់ស្រុកខ្មែរ ក៏ត្រូវកាត់ផ្តាច់ ទៅជារបស់សៀម ហើយបន្ទាប់គំពីហេតុភេទគ្រោះថ្នាក់អន្តរាយទាំង នោះ ដែលធ្លាក់ស្រោចមកលើស្រុកខ្មែរ គឺកើតចម្បាំងក្នុងស្រុក កើត ចលាចល កើតទុព្ភិក្ខភ័យ រោគភ័យ អគ្គិភ័យ មានសត្រូវគ្រុះ ៗ ក្រៅពីមហាភ័យធ្ងន់ៗទាំងនេះ នៅមានកិច្ចការប្រទេសក្រៅចូលមក

ព្រៀតដែកក្នុងស្រុកខ្មែរថែមទៀតផង តាំងនេះមិនមែនតែឲ្យមានព្រោះ ជាក់ចំពោះស្រុកខ្មែរប៉ុណ្ណោះទេ គឺនាំឲ្យកើតកំពុលជាខ្លាំងដល់ប្រទេស ឥណ្ឌូស៊ីនទាំងមូលផង ក្នុងវេលាគ្រានោះ ប្រសិនបើកិច្ចការទាំងឡាយ· កលរបស់ Diego Belloso, និង Gallinato ព្រមទាំងអ្នកដើរទេសជាតិ អេស្ប៉ាញឯទៀត ដែលទទួលបៀវត្សរ៍របស់ភ្នាល់ម៉ានិល ធ្វើការបានសម្រេចសមដូចបំណង ។

— ៥ —

បើទុកជាស្រុកខ្មែរ មានសេចក្ដីវៀវក្រោយសាបសូន្យយ៉ាងធំដូចម្ដេចក៏ដោយ ក្នុងសម័យដែលមានចម្បាំងនឹងមានបលាបលនោះ នោះហាក់ដូចជាមិនមានប៉ះពាល់ដល់កេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់ប្រាសាទអង្គរវត្ត ដែលជាកន្លែងបូជនីយដ្ឋាននោះឡើយ ។ មានសេចក្ដីបរិកតាំងនឿដែលកើតឡើងក្នុងសម័យនោះ ដោយមានចេញឈ្មោះរបស់មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ម្នាក់ក្នុងពួកសំណាក់ ឈ្មោះអតិយោគ ជាអ្នកមានសទ្ធាជ្រះថ្លាចំពោះប្រាសាទនេះ ដោយបានកសាងព្រះពុទ្ធ, ចេតិយ, និងបដិមាតូចៗធ្វើពីសំរឹទ្ធ, ឈើ, ព្រះសារីរិកធាតុ ខាសនិងប្រាក់, កួស, ស្រីអង្គម្ល ស្លា . . . ។ សេចក្ដីបរិកតាំងនេះ កើតឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៥៩៩. ។ បរិកនេះប្រហែលជាកើតក្រោយ ២០ ឆ្នាំ គឺក្រោយបារិកដែលយើងបាន

កោលមករួចហើយ ដែលជាចរិតមានទំយ៉ាយពីការប្រជុំនឹងធ្វើពិធីបុណ្យជាទុច្ចរិត។ នៅត្រង់កន្លែងដែលព្រះរាជបុត្រប្រសូតនិងទ្រង់ព្រះផ្នួសក្នុងបរិវេណក្រុងហោទគ្គវត្តនោះឯង ។ ហើយសិលាចារឹកទាំងពីរនេះមានសេចក្ដីបញ្ចប់ដោយពាក្យបួងសួងដល់ពួកទេវតា ដែលថែរក្សាព្រះធរណីថា "សូមឲ្យទេវតាទាំងឡាយ បណ្ដេញកំចាត់ពួកសត្រូវនៃព្រះធម៌ ព្រមទាំងពួកសត្រូវរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ដែលលើកមកវាយប្រទេសកម្ពុជា; សូមឲ្យបណ្ដារាស្ត្រជាតិខ្មែរ ប្រកបដោយសេចក្ដីសុខសប្បាយជានិច្ច" ។ ក្នុងពាក្យបួងសួងខាងក្រោយនេះ នាំឲ្យគេស្មានថា ប្រហែលជាមានសង្គ្រាមមួយថ្មីកើតឡើង ដោយមានប្រាជ្ញយ៉ាងខ្លាំងចង់ឃើញស្រុកទេសដែលធ្លាក់ចែកខ្ចូចខ្ចីដោយបម្បាំង គួរឲ្យអាម៉ាសមុខនោះ ត្រឡប់បានសេចក្ដីចំរើនឡើងវិញ ។ តែមិនមានហេតុឲ្យឃើញជឿថា ពួកទេវតាឬអ្នកតាថែរក្សាស្រុក ដែលលោកអភ័យពរជាបំរើរបស់នគរខ្មែរ បាននាំស្រុកបួងសួងបន់ស្រន់ឲ្យជួយនោះ បានទទួលជំនឿ ឬធ្វើឲ្យសម្រេចតាមពាក្យបន់ស្រន់ឡើយ ។ មិនប៉ុន្តែប៉ុណ្ណោះ ក្រោយដែលមានសេចក្ដីស្ងប់ស្ងាត់យ៉ាងខ្លី ប្រទេសកម្ពុជាក៏ត្រឡប់ត្រូវប្រទេសសៀមលុកលុយម្ដងទៀត ដែលទាំងខាងក្នុងស្រុកក៏មានកើតក្បត់ និងកើតចលាចលកាប់សម្លាប់គ្នាវឹកវរ ។

ក្នុងចំណោមសិលាចារឹកបន់ស្រន់នៅប្រាសាទអង្គរវត្ត នោះពួកសិលាចារឹកដែលកើតឡើងក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៧ មានចំនួនច្រើនបំផុត ។ តាមរឿងរ៉ាវដែលបញ្ជាក់ឲ្យយើងបានដឹងនោះ មានទំនងដូចជាក្នុងសតវត្សរ៍ផុតៗនេះដែរ គឺថាប្រាសាទអង្គរវត្តជាកន្លែងបូជនីយដ្ឋាន ជាទីគោរពបូជាការនៃពុទ្ធសាសនា ជាទីមានអ្នកដំណើរដើរមកហូរហែកប់ដោយចំនួនពាន់ៗ ដើម្បីធ្វើចិត្តគំនិតរបស់គេឲ្យបានស្ងប់ស្ងាប់ និងប្រាថ្នាបុណ្យផលទៅអនាគតជាតិ និងឲ្យបានរួចរបូតអំពីវេទនា ។ មនុស្សគ្រប់ដំណើរទាំងនោះនាំគ្នាមកអំពីគ្រប់ទិសទាំងជិតទាំងឆ្ងាយ ព្រមទាំងប្រក្រុមគ្រួសារមានខ្ញុំកំដរភោគទៅផង សុទ្ធតែមានដៃកាន់គ្រឿងសក្ការបូជា ។ ទីសំណាក់របស់ជនទាំងនោះ ច្រើនតែនៅក្នុងថែវបរិវេណប្រាសាទនៅកណ្ដាលពួកលោកសង្ឃដែលថែរក្សា ទើបជាការបើកឱកាសឲ្យដោះលែងខ្ញុំកំដរបាព្រោះ ជាកំពើកុសលមួយដោយឡែក ដែលអ្នកប្រព្រឹត្តអំពើដូច្នោះ តែងបានទៅកើតនៅស្ថានទេវលោក ។

ទុកជាសិលាចារឹកទាំងឡាយមិនបានពោលដល់សោះ ក៏គង់តែប្រហែលជាអង្គរវត្ត មានក្សត្រស្ដេចចេញទៅធ្វើទស្សនកិច្ចជាច្រើនដង ដើម្បីគោរពសក្ការបូជនីយដ្ឋាន នៅក្នុងរវាងសតវត្សរ៍ទី ១៧ ។ មានព្រះរាជទស្សនកិច្ចមួយដែលមានសេចក្ដីដំណាលទុកដោយពិស្ដារ នៅក្នុង

ព្រះរាជនិពន្ធរបស់ស្រុកខ្មែរ ។ គឺកាលពីរវាងឆ្នាំ ១៦៣០ មាន ព្រះមហាកុលៈរបស់ក្សត្រស្រុកជ្វា ១ អង្គ ជាព្រះឧបយោគជព្រះនាមព្រះឧទ័យ ស្ដេចយាត្រាចេញទៅទស្សនាការនៅអង្គរ ព្រមទាំងព្រះរាជវង្ស-ក្សត្រិយ៍និងពួកពលរាជបរិវារ ស្ដេចទ្រង់ព្រះដំណើរទៅជាមួយនឹងស្ដេចស្រុកជ្វា ជាព្រះរាជភាគិនេយ្យដែលទើបឡើងគ្រងរាជសម្បត្តិថ្មី ។ ក្នុងពេលធ្វើព្រះរាជដំណើរទៅនោះ ព្រះនេត្ររបស់ព្រះឧបរាជ (ស្ដេចក្រុងកំពង់)បែរទៅទ្រង់ទតឃើញព្រះរូបនាមនិងការញញឹមប្រិមប្រិយគួរគប្បីស្នេហានៃព្រះអគ្គមហេសីក្សត្រព្រះនាមវង្សវត្តី ដែលជាមហេសីទី ១ របស់ព្រះឧបយោរាជ ។ ក្នុងវេលាយប់ដែលបានចួបគ្នាជាដំបូងនោះ នៅត្រង់រូបសិង្ហបន្ទីរូបនាគអង្គរវត្ត ក្សត្រាក្សត្រីទាំងពីរអង្គសំណាប់ព្រះទ័យប្រជាពន្ធទៅវិញទៅមក ។ តមកក៏កើតការបែកខ្ញែកគ្នា នៃក្សត្រាក្សត្រីស្វាមីភរិយាទាំងពីរអង្គនោះ ។ ព្រះអង្គវង្សវត្តីក៏លែងរស់នៅជាមួយនឹងព្រះរាជស្វាមីចាស់ជាក ហើយស្ដេចចេញពីតំណាក់ព្រះរាជស្វាមីទៅប្រថាប់នៅក្នុងកំពង់របស់ស្ដេចក្រុងកជ្វា ។ នៅទីបំផុតក៏កើតចម្បាំងឡើង ជាចម្បាំងនាំឲ្យហិនៈហោចអន្តរាយ ដល់គូស្នេហាទាំងសងខាង ។ ព្រះអង្គវង្សវត្តីនិងក្សត្រស្រុកជ្វា ស្ដេចរត់ទៅពួនទៅឆ្ងាយអំពីទីក្រុង ហើយត្រូវបក្សពួករបស់ព្រះឧទ័យដែលនាំគ្នាដេញតាមទៅទាន់ពិឃាតបង់ដោយបាញ់នឹងកាំភ្លើង ក៏ទ្រង់សោយព្រះពិលាល័យទៅ ។ (មានត)

ឯកាសហាស្ររាត្រិ

មួយពាន់មួយយប់ (ជារឿងអារ៉ាប់)

ភាគទី ១២

លោកពុយ - ប៊ុនស៊ូ ប្រែចេញពីភាសាបារាំងសែសមកជាខេមរភាសា

(តមក)

យក្សស្ទុះក្រោកឡើង ស្រែកសន្ធាប់ស្បូវសព្ទជួបខ្ទះ គួរឲ្យខ្លើង កល់ភ្នាក់ស្ទុតណាស់, រកគេចាប់យើងទាំងដៃដីតពតីមពតើមប្រាថ្នា ទាំងយកសម្លាប់ចោល តែយើងបានរត់គេចទៅឆ្ងាយ ហើយក្រាបពាប ទៅទីងងឹត; កាលគេយើងមិនឃើញទូកហើយក៏ចេញដើរទទឹម ទទើម តាមមាត់ក្បាលដែលកស្លាបប្រទះ ៗ

យើងចេញទៅតាមក្រោយក ហើយរត់គម្រង់ទៅភាត់សមុទ្រ ត្រង់កន្លែងដែលយើងទុកក្បូន ។ លុះទៅដល់ហើយ ទើបយើងសែង ក្បូនដាក់ទៅក្នុងទឹកឲ្យស្រួល ហើយនាំគ្នាព្រលឹមឡើង បើប្រសិនជា ឃើញយក្សលើម ៗ មក យើងនឹងនាំគ្នាតក់រុះក្បូនបណ្ដែតតាមទឹកទៅ ។ ព្រលឹមឡើងថ្ងៃរះព្រាង ៗ យក្សខាំងបះណ្ដើរយក្សឯទៀតជាច្រើនគម្រង់ មករកយើងហើយស្រែកសន្ធាប់ឮស្បូវគឹកកង កក្រើកខ្លាំងខ្លោចពាសពេញ សព្វទិសទី ៗ

យើងគេចលោកចុះក្នុងទូក ហើយចំកុំចេញពីកោះទៅ, ពួកយក្សតាមដុំថ្មធំៗ តែតាមមាត់សមុទ្រ ហើយក៏ចុះទៅក្នុងទឹកតាក់កណ្តាលខ្លួន គ្រវែងដុំថ្មផ្សែងមកយើង, ពេលនោះត្រូវក្បូនឯទៀតលិចអស់ សល់នៅតែក្បូនខ្ញុំមួយដែលទៀនរត់ឆ្ងាយពីគេ ។

ដល់កណ្តាលសមុទ្រ យើងមានសេចក្តីភ័យខ្លាំងណាស់ ទឹករលកដែលបោកក្បូនពីម្ខាងទៅម្ខាង ក៏ចំមួយយប់មួយថ្ងៃនោះ យើងមានសេចក្តីសង្ស័យនឹងបាត់ជីវិតណាស់ ប៉ុន្តែដល់ថ្ងៃខាងព្រឹក រលកបោកយើងទៅជាប់នឹងកោះមួយ ។ យើងក៏ឡើងទៅដើរមើលឃើញផ្លែឈើដ៏មានរសជាតិ ហើយបានបេះយកមកបរិភោគទៅមានកំឡាំងវិញបន្តិចគ្រាន់បើ ។

យប់ឡើងយើងដេកនៅក្បែរមាត់សមុទ្រ ប៉ុន្តែដេកមិនលក់សោះ ព្រោះមានពស់១ ធំប៉ុនដើមត្នោតលូនមករកចំណី ឮស្នូរគគ្រឹកនាំបណ្ដាលឲ្យយើងភ័យញាប់ញ័ររន្ធត់អស់ទាំងខ្លួន, វាលូនមកជិតយើងហើយលេបគ្នាយើងម្នាក់បាត់ទៅ ។ ខ្ញុំនឹងគ្នាខ្ញុំម្នាក់ទៀត ដែលនៅសល់នាំគ្នាគេចេញពីកន្លែងនោះ ។ ក៏រត់ទៅឆ្ងាយពីនោះបន្តិច យើងឮស្នូរពស់នោះក្អួតឆ្អឹងចោលមកវិញ ។

លុះដល់ព្រឹកឡើង យើងបានសង្កេតឃើញដើមឈើ១ដើមធំខ្ពស់ ហើយក៏មានសេចក្តីត្រេកអរដោយគិតប្រុងប្រៀបថា ដល់ពេលយប់យើងនឹងឡើងទៅសំណាក់លើដើមឈើធំនោះ ។ យើងបរិភោគផ្លែឈើជួប

ពាសថ្ងៃមុនៗ, លុះដល់វេលាក្រោយខ្ញុំក៏ឡើងទៅដេកលើដើមឈើនោះឯង មិនយូរប៉ុន្មានយើងឮស្នូរពស់លូនតាមមករកយើង, វាវារចំ-រអិលឡើងលើដើមឈើប្រទះនឹងគូកនខ្ញុំ ដែលនៅតាមបាតខ្ញុំហើយវាលេបរួចក៏ថយទៅវិញបាត់ទៅ ។

ខ្ញុំនៅលើដើមឈើនោះរហូតដល់ព្រឹកឡើង ទើបខ្ញុំចុះមកវិញទាំងស្រពុយស្រពោន ទេះតែនឹកថាពស់នេះនឹងលេបអញទៀតពុំខានឡើយ ។ ខ្ញុំដើរតម្រង់ទៅមាត់សមុទ្រ បម្រុងនឹងលោតចំសម្លាប់ខ្លួនឲ្យស្រឡះទៅ ។

តែដោយខ្ញុំមិនដាច់ចិត្ត ខ្ញុំក៏ត្រឡប់ទៅដល់ដើមឈើនោះវិញ ហើយប្រមូលបន្លាមកស្រោបជុំវិញគល់ឈើ រួចក្បាញបន្លាធ្វើជាគំរប ដោយបម្រុងនឹងចូលទៅក្នុងសម្ងុកនៃគម្របនោះ ។ លុះដល់ពេលយប់ ខ្ញុំក៏ចូលទៅក្នុងសម្ងុកនៃគម្របដើមឈើនោះ, មិនយូរប៉ុន្មានពស់លូនមកលេបលេបខ្ញុំទៀត ប៉ុន្តែចូលមិនរួច ព្រោះទើសនឹងរបងបន្លានោះឯង វាលូនវៀលវាល់ព្រឹកហាក់ដូចជាឆ្ងល់ដែលគេគ្រាន់នៅក្នុងនេះ ។ លុះថ្ងៃរះឡើងទើបវាថយចេញទៅវិញ ខ្ញុំក៏ចុះចេញពីដើមឈើនោះ អស់កំលាំងគងពេក ខ្សោយព្រួយណាស់គួរតែស្លាប់ទៅប្រសើរជាជាង, ម្ដងនេះខ្ញុំក៏តម្រង់ទៅសមុទ្រដើម្បីនឹងលោតចំតឲ្យស្លាប់ម៉ែនទែន ប៉ុន្តែដោយភ័ព្វសំណាងខ្ញុំនៅមាន កាលទៅដល់ស្រាប់តែឃើញសំពៅមួយ បើកល្មមៗ

ឆ្ងាយពីកោះ ខ្ញុំក៏ប្រឹងស្រែកហៅអស់ទំហឹង ហើយយកឈ្នួតក្បាលខ្ញុំបក់ ឲ្យគេឃើញ ។ កម្មករសំពៅម្នាក់ ចុះទូកតូច ១ អុំជ្រែងមកទទួលខ្ញុំ, កាលដែលខ្ញុំបានឡើងដល់លើសំពៅហើយ ពួកអ្នកសំពៅនិងឈ្មួញមកសាកសួរដំណើរដើមចុង ដែលខ្ញុំបានមកជាប់នៅឯកោះនោះ ។ លុះដល់ខ្ញុំថ្លែងរឿងការប្រាប់សព្វគ្រប់ហើយ, ពួកកម្មករសំពៅជើងចាស់ម្នាក់ឆ្លើយឡើងថា រឿងយក្សទីនពស់នេះ ធ្លាប់ឮគេនិយាយជាញឹកញយណាស់ រួចហើយគេនាំគ្នារៀបបាយទឹកឲ្យខ្ញុំបរិភោគ ។ នាយសំពៅបានយកខោអាវមួយសម្រាប់យ៉ាងថ្មីមកឲ្យខ្ញុំផ្លាស់ ។

យើងបើកសំពៅចេញទៅទៀត ហើយបានចូលចតឈប់នៅកំពង់ផែកោះមួយឈ្មោះថាកោះសាឡេហាត (Salahat) នៅលើកោះនោះមានវត្ថុជាតិ ១ ថែបដែលគេហៅថាដើម សង់ដាល់ (Sandal) ជាឈើសម្រាប់យកទៅធ្វើថ្នាំយ៉ាងឯក ។ ពួកឈ្មួញតាំងនាំគ្នាដឹកទំនិញឡើងលើកោះដើម្បីនឹងលក់ដូរ ។ ពេលនោះ នាយក្រុមសំពៅហៅខ្ញុំទៅជិតហើយនិយាយប្រាប់ថា "នែប្អូន ខ្ញុំនៅសល់ទំនិញខ្លះរបស់ឈ្មួញម្នាក់ ដោយឈ្មួញនេះទទួលអនិច្ចកម្មបាត់ទៅហើយ, ខ្ញុំចង់លក់ទំនិញនេះឲ្យអស់ ហើយប្រមូលលុយតាក់យកទៅប្រគល់ឲ្យប្រពន្ធកូនរបស់ឈ្មួញនេះ ប្អូនឯងចូរទទួលយកទំនិញនេះ ទៅលក់យកចំណេញទៅ" ។ ខ្ញុំបានទទួលយកតាមពាក្យគាត់; ដោយខ្ញុំនៅ

ទំនេរគេគការក្ស៊ី ។ នាយកត្រួតសំពៅចាំខ្ញុំទៅបង្ហាញទំនិញទាំងនោះ រើឡើងឲ្យខ្ញុំបានឃើញជាក់ប្រាកដ ។

អ្នកកាន់បញ្ជីអីវ៉ាន់ យកបញ្ជីមកឆែកត្រាពុះឈ្មោះម្ចាស់ទំនិញជាសំគាល់ស្រេចៗគ្នា រួចហើយគេសួរនាយកត្រួតសំពៅថា ម្ចាស់ទំនិញដែលស្លាប់បាត់ទៅនោះគឺឈ្មោះអ្វី? គេនឹងពុះឈ្មោះម្ចាស់ដើមនោះហើយទើបរៃលក់ប្រគល់មកឲ្យខ្ញុំជាក្រោយ ។ នាយកត្រួតសំពៅឆ្លើយថាឈ្មោះសិនបាដ ។ ខ្ញុំភ្ញាក់ព្រើតដោយងឿងឆ្ងល់ថា ហេតុអ្វីគឺនាយកត្រួតសំពៅស្គាល់ឈ្មោះខ្ញុំ ។ ខ្ញុំតាំងសង្កេតពិនិត្យមើលគាត់ហើយបានស្គាល់ជាក់ច្បាស់ជានាយកត្រួតសំពៅ ដែលខ្ញុំបានជិះជាមួយគាត់ក្នុងកាលធ្វើដំណើរលើកទី ២ ។ កាលនោះខ្ញុំបានដេកនៅក្បែរមាត់ព្រែកលើកោះមួយ ហើយនាយកត្រួតសំពៅចេញសំពៅចោលខ្ញុំ, ខ្ញុំមើលគាត់មិនស្គាល់ភ្លាមទេ ព្រោះគាត់ប្លែកជាងពីដើមច្រើន ។

ខ្ញុំនិយាយសាកសួរគាត់ អំពីដំណើររឿងហេតុដែលឈ្មួញសិន-បាដបានដល់នូវមរណកាល, គាត់បានអធិប្បាយរៀបរាប់តាំងពីស្រុកដំណើររបស់ឈ្មួញនោះដោយសព្វគ្រប់ រហូតមកដល់ពេលដែលឈ្មួញឡើងទៅលើកោះ ហើយសំពៅចេញចោលដោយស្មានថាឈ្មួញនោះឡើងមកហើយ, លុះត្រាតែបើកសំពៅកន្លងមក ៤ ម៉ោងទៅហើយ ទើបបានដឹងថានៅសល់សិនបាដលើកោះនោះ, គេចង់វិលត្រឡប់ទៅយក

វិញដែរ តែត្រូវខ្យល់បក់ប្រានពីក្រោយខ្លាំងណាស់ ត្រឡប់សំពៅទៅមិនកើត ។ ខ្ញុំសួរទៅទៀតថា "អ្នកស្មានថាឈ្មួញនេះ ស្លាប់បាត់ទៅហើយមែនឬ" គាត់ឆ្លើយថា "ប្រាកដមែន" ។ ខ្ញុំតបទៅវិញភ្លាមថា "នែអ្នកនាយកម្រឹក! សូមអ្នកសង្កេតមើលខ្ញុំឲ្យច្បាស់ ខ្ញុំនេះហើយជាឈ្មួញសិនបាដ រឿងរ៉ាវដែលអ្នកអធិប្បាយមកអម្បាញ់មិញនេះ គឺជារឿងរ៉ាវខ្ញុំហ្នឹងឯង" នាយកម្រឹកសំពៅ ស្រាប់តែស្រឡាំងកាំងភាំងក្រឹងសង្កេតមើលខ្ញុំ ។

កាលបានស្គាល់ខ្ញុំជាក់ច្បាស់ហើយ នាយកម្រឹកសំពៅលោកឱបកខ្ញុំ ហើយស្រែកថា: "ព្រះម្ចាស់ថ្លៃអើយ! ខ្ញុំត្រេកអរណាស់ ព្រោះនេះខ្ញុំបានលុបលាងទោសខ្ញុំហើយ កាលបើខ្ញុំទុកដល់អ្នកឯងដែលខ្ញុំបើកសំពៅចោល ព្រោះមានក្រមឹងលើកោះនោះខ្ញុំដេកមិនលក់ទេ ឬអ្នកយកទំនិញអ្នកទៅលក់ដូរតាមអំពើចិត្តអ្នកចុះ" ខ្ញុំក៏ទទួលយកទំនិញទាំងនោះដោយសេចក្តីស្មោះសរយ៉ាងក្រៃលែង ។

ចេញពីកោះសាលាហាកទៅ យើងឈប់ចតត្រង់កោះមួយទៀត ហើយខ្ញុំប្តូរទំនិញដែកគោល, កញ្ចាន, ឈើឯមនីសគ្រឿងម្ហូបឯទៀតជាច្រើន ។ ក៏ទីកោះនោះខ្ញុំបានឃើញអណ្តើក ១ មានបណ្តោយប្រហែល ៦០ ហត្ថ ទទឹងត្រូវ ១ មានទំហំប៉ុនគោញី ស្បែកវារឹងណាស់គេសម្រាប់យកទៅធ្វើខែល ។ ខ្ញុំឃើញត្រី ១ បែបទៀតជានដូចជាសត្វគោ ។

មិនយូរប៉ុន្មាន យើងបានមកដល់ក្រុងបាល់សូរ៉ា ហើយខ្ញុំដឹកនាំទ្រព្យសម្បត្តិខ្ញុំទៅក្រុងបាគដាដ ។ ខ្ញុំធ្វើបុណ្យឲ្យទានដល់មនុស្សក្រីក្រ ហើយខ្ញុំទិញដីធ្លីជាច្រើនទៀត សម្រាប់ទុកជាអនាគត ។

សិន្ទបាដបញ្ចប់រឿងដំណើរលើកទី ៣ ត្រឹមនេះ ហើយយកប្រាក់ចំនួន ១០០ កហាបណៈ ឲ្យទានដល់ហិន្ទបាដទៀត រួចប្រាប់ឲ្យត្រឡប់មកកាន់ផ្ទះលោកវិញក្នុងថ្ងៃស្អែក ដើម្បីនឹងស្ដាប់រឿងដំណើរសមុទ្រលើកទី ៤ តទៅទៀត ។ ហិន្ទបាដនឹងពួកភ្ញៀវក៏លាគ្នា ហើយបរទៅកាន់ទីលំនៅរៀងៗខ្លួន ។ ថ្ងៃស្អែកឡើងកាលពួកភ្ញៀវដដែលមកជួបជុំ, ជប់លៀងភោជនាហាររួចហើយ សិន្ទបាដក៏បន្តរឿងរបស់ខ្លួនដូចសេចក្ដីតទៅនេះ ៖ ។

ដំណើរទី ៤ របស់សិន្ទបាដអ្នកដើរសមុទ្រ

ខ្ញុំដេកទទួលទានចាយទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលខ្ញុំខំប្រមូលបានមកកាលដែលធ្វើដំណើរលើកទី ៣ នោះ មិនស្កប់ស្កល់ចិត្តរបស់ខ្ញុំសោះ ចេះតែនឹកធុញទ្រាន់នៅផ្ទះស្ងៀមមិនស្រណុក ចង់តែដើរធ្វើដំណើរទៅស្រុកណាឆ្ងាយដែលខ្ញុំមិនទាន់បានឃើញ ។ ខ្ញុំក៏ទិញទំនិញដឹកនាំទៅឯក្រុងពែរ្ស ហើយខ្ញុំទៅពីខេត្ត ១ ទៅខេត្ត ១ ដល់តែប្រទះនឹងកំពង់ផែមួយ ។ ខ្ញុំក៏ផ្ទុកទំនិញក្នុងសំពៅបើកចេញទៅ ហើយឈប់ចត

ហ្វូរហៅតាមកោះដែលយើងបែរ ។ កាលយើងទៅបានឆ្ងាយណាស់ទៅហើយស្រាប់តែមានខ្យល់ព្យុះយ៉ាងខ្លាំងបក់មកលើយើង ហើយបក់បោកផ្ងក់ទាំងយកក្តោងសំពៅលើង រលកបោកសំពៅទៅបុះទង្គិចនឹងថ្ម ហើយក៏បែកខ្ទាក់ខ្ទាយផុតសល់ ពួកអ្នកសំពៅទាំងពួកឈ្មួញស្លាប់អស់ច្រើន ។

ដោយក៏ពុំសំណាងណាស់ ខ្ញុំនឹងពួកឈ្មួញព្រមទាំងអ្នកខ្លះសំពៅខ្លះ មានស្នាក់ស្ទះទៅចាប់បានក្តារ ១ សន្ទឹកធំ ហើយនាំគ្នាតោងបណ្តែតតាមទឹកទៅជាប់នឹងកោះ ១ ។ យើងបេះផ្លែឈើបរិភោគ ហើយផឹកទឹកដ៏ថ្លាស្អាត មានកំឡាំងគ្រប់គ្នា ដល់ពេលយប់ឡើង ដេកនៅក្នុងទួលមានដំណេកក្បែរព្រៃនៃកោះនុះឯង ។

ថ្ងៃស្អែកឡើងពេលព្រឹក យើងនាំគ្នាដើរចូលទៅក្នុងកោះនោះ ក៏បានឃើញភូមិ ១ ហើយយើងដើរចូលទៅ ។ គ្រាន់តែចូលទៅដល់ក្បាលស្រាប់តែឃើញមនុស្សខ្មៅ ៗ ជាច្រើនមកចោមរោមចាប់ពួកយើងទាំងអស់ទៅក្រោយបំណែកពួកគេ រួចក៏នាំយើងទៅកាន់ផ្ទះរាជរៀងៗខ្លួន ។

(មានត)

លោកមហា ប៉ុណ្ណ-សម្ពោធិ

ប្រែចេញពីសៀវភៅ "សូត្រាលង្ការ" ស្នាដៃលោកអាចារ្យ អស្វឃោស

ដែលលោក អេឌូអារដ៍-ហ៊ុយប៊ែរ ប្រែជាភាសាបារាំង

(មានត)

ថ្ងៃនោះហើយដែលជាថ្ងៃមានកំពូលសំណាងរបស់អញ ! ព្រោះហេតុអ្វីបានជាអញថាជាថ្ងៃមានកំពូលសំណាង? ព្រោះថា សាច់នេះជាសំនៅនៃជរា, ព្យាធិ, នៃគ្រោះថ្នាក់ផ្សេងៗ និងមិនស្អាត មានក្លិនស្អុយ គួរខ្ពើមរអើមគ្រប់យ៉ាង គួរណាស់តែអញបរិច្ចាគសាច់អសោចិ៍ក្រអឺតនេះ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ព្រះសម្ពុទ្ធប្រសើរវិញ ។ ក្នុងពេលនោះកុម-បរិវារបានដើរតាមព្រះពុទ្ធអង្គ ទាំងពុទ្ធផ្ចិតមកជាមួយផ្ទះបាលមែន កាលដែលព្រះពុទ្ធបានទតឃើញបុរសយកផ្ចិតខ្លួនមក ព្រះអង្គក៏មានរាំភ័យបរិច្ចចិត្តសោះ ខ្លួនរំពេចនោះឯងទ្រង់ស្រាយពាក់ព្រះទ័យសម្បុរសលើងលេងបីដងបស្តូតតាមខ្លួនចក់ឡើង ហើយទ្រង់ត្រាស់ហៅព្រះពុទ្ធអើយ ចូលមកទ្រង់បានព្រះពុទ្ធបញ្ញាថា: "ចូរឯងយកកាំបិតយ៉ាងមុតមកកាត់យកសាច់ភ្លៅអញនេះចុះ! ក្រឯងដើរតាមបង្គាប់អញកុំញញើតញញើតឡើយហោះ! ព្រោះថាបើអញមិនទទួលទុក្ខវេទនាដ៏តិចតួចនេះទេ អញក៏មិនបានបាន សព្វញ្ញុតញ្ញាណដែរ សព្វញ្ញុតញ្ញាណជាធម៌ប្រសើរឧត្តមធំខ្ពស់បំផុត

ក្នុងព្រៃគកត   បើអញមិនទាន់បានបំពេញបារមីគ្រប់គ្រាន់នៅឡើយទេ ក៏មិនអាចនឹងបានផលផែរ ព្រោះហេតុនោះហើយ បានជាអញត្រូវទ្រាំទ្រទុក្ខលំបាក ដោយសេចក្ដីអង់អាចក្លាហានឥតរួញរាក្នុងវាលផ្សៃនេះឯង" ។

ក្នុងពេលនោះ ព្រះរាជបរិពារខត្តិយទាំងពីរពេញពោរដោយទឹកភ្នែក លើកករប្រណម្យក្រាបបង្គំទូលថា: "សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស! ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមិនអាចហ៊ានធ្វើតាមព្រះរាជអាជ្ញាបានទេ, ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំដែលធ្លាប់តែទទួលសេចក្ដីអនុគ្រោះ នឹងឧបការៈអំពីព្រះអង្គជាទីពឹង-កាលពីដើមមកយ៉ាងនេះ តើនឹងឲ្យអាចហ៊ានការយកព្រះទុរុំសំព្រះអង្គដោយកាំបិតដូចម្ដេចបាន?" ហើយពោលជាគាថាសេចក្ដីថា: "មហា-រាជទ្រង់ជាបុគ្គលការីជួយឧបត្ថម្ភស្រោចស្រង់សង្គ្រោះការពារទូលផ្តាប់ខុជនទាំងពួង ប្រសិនបើទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំកាត់ពន្លះព្រះមំសព្រះអង្គហើយ, ខ្ញុំព្រះអង្គប្រាកដជានឹងដូចជាដើមឈើផែនប្រឹថពី ព្រោះគ្រឿងសស្ត្រាដែលអ្នកដទៃគេប្រហារវិញមិនខាន" ។

ខណៈនោះ ព្រះមហារាជទ្រង់ឈោងចាប់យកព្រះខ័នធ្នូគាដោយព្រះហស្តព្រះអង្គបំរុងនឹងការយកព្រះទុរ្មំសំព្រះអង្គឯងវិញ ។ អស់នាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រីសេនាបតីទាំងពួកបណ្ដាជនក្នុងក្រុងទាំងប៉ុន្មាន កើតទោមនស្សយំសោកខ្សឹកខ្សួលទួបអង្គុះ ក្រាបបង្គំទូលសូមឃាត់

ព្រះអង្គ ក៏ទ្រង់ត្រាំទទួលព្រះបណ្តាប់តាមការយាពនាគនោះសោះ ហើយទ្រង់គ្រវះយកសាច់ព្រះទ័យដោយព្រះហស្តព្រះអង្គឯង តាមព្រះជាតិបំណាន់ ។ បណ្តាជនអ្នកស្ថិតនៅជិតខាងព្រះអង្គទាំងអស់គ្នា ផ្អាកថែរក្សាតបេញមិនហ៊ានក្រឡេកមើលតែសព្វខ្លួន ។ សូម្បីពួកព្រាហ្មណ៍ពីនាំគ្នាខ្ទប់មុខមិនហ៊ានមើលសោះ ។ ឯទត្តបេកញ្ញាស្រីស្រស់ស្រីផ្កាក្រអែស់ទាំងអ្នកម្នាងក្រមការទាំងពួងសុទ្ធសឹងបន្ទឺរស្រែកថ្ងូរ ទុញសោកការឡោះពាលីយលាន់ឮកង់រំពងទ្រហឹងអឹងកង ។ ពពួកទេវតា, នាគ, យក្ស, គន្ធព្វ, អសុរា, កិន្នរ, មហោរគប្រស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមកថា ចណ្ឌាលអាតាសរហោស៍ថាៈ ហេតុប៉ែម្តេកស្តាប់ថែបនេះ ព្រាកផង គ្មានអ្នកណាមួយអាចធ្វើបានសោះឡើយ !" ។

ព្រះកជាជាសុទ្ធមាលក្សត្រ មានព្រះកាយពលទន់ខ្សោយថយថយ ព្រោះកាលដែលព្រះអង្គទ្រង់ប្រសូតមកតែងមានតែៈលៀងមេទំស្រីបំនាយ ហៃហាយថយបញ្ចប់បំបាត់ក្បាកន្ធព្រះបរមកដក់ង ទ្រង់ពុំដែលទទួលសោយទុក្ខវេទនាបន្តិចបន្តួចសោះ លុះមកពេលនេះ, ព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសោកាតម្លឺលទាំងព្រះកាយខ្លោចផ្សាក្តៅក្រហល់ក្រហាយឥតឧបមា ។ ទុកណាជាផលំម៉ោះ ក៏ព្រះអង្គទ្រង់ញ៉ាំងព្រះវិសាខាគតៈ សបក្តីក្រៀវក្លាខ្សោកកើតឡើង ហើយទ្រង់មានព្រះរាជបន្ទូលសួរសេហានាទគ្មានព្រះហ្វាទ័ពលាងខាតាជាសេចក្តីថាៈ "នៃបិត្ត ! ហេតុអ្វីក៏ឯងញ៉ាប់ញ័រខ្លោកៗ ប្អូ

ឯងមានខន្តីប្រឹងទំអត់សង្កត់ចំពោះការឈឺចាប់យ៉ាងតិចតួចស្តួចស្តើងនេះ ឲ្យបាន។ សត្វលោកទាំងអស់សុទ្ធសឹងតែជាអ្នកមានព្យាធិទុក្ខមានចំនួនរាប់ រយពាន់បន្ទាយោយផាំទិច្ច, ចូរឯងសម្លឹងមើលចុះ។ សត្វទាំងនោះមិនបាន ទទំនាក់ពឹងពាក់អាស្រ័យទេ សុទ្ធសឹងតែរស់នៅក្នុងអំណាចនៃតណ្ហា ទាំងអស់ ។ ខុសគ្នា។ មានតែឯងនេះហើយគឺ ដែលត្រូវជួយស្រោចស្រង់ បម្រើសត្វទាំងអស់នោះ, បើឯងបណ្តោយបណ្តោយខ្លួនឲ្យលុះក្នុងអំណាច នៃការឈឺចាប់បន្តិចបន្តួចយ៉ាងនេះ, តើឯងមិនមានអៀនខ្មាសទេឬអ្វី? "

ពេលនោះ, ព្រះសក្កទេវរាជទ្រង់ព្រះតំរិះដូច្នេះថា: "ប្រសិនបើមាន ព្យាធិទុក្ខ គឺជម្ងឺឈឺចាប់យ៉ាងខ្លាំងក្រៃលែងជាងនេះទៅទៀត តើព្រះ សិទ្ធត្ថជនិតនៅតែមានខន្តីទំប្រឹងទ្រាំអត់សង្កត់បានមួនខ្ជាប់ខ្ជួនដែលឬ?"; ហើយដើម្បីនឹងពិសោធមើលឲ្យឃើញច្បាស់ ទ្រង់ត្រាស់បង្កបង្កើត "មតិប្រែ មហាភព។ ព្រះអង្គទំប្រឹងអត់ទ្រាំការឈឺចាប់ដែលក្រែមនាមអ្នកណាមួយអត់ ទ្រាំបានដូច, មើលទៅ ប្រហែលជាព្រះអង្គទ្រង់ប្រឈួនធ្ងន់ខ្លាំងណាស់ ហើយ, ចុះបើកុម្ភកន្នជាព្រះអង្គមិនឈប់លែងធ្វើទុក្ករវេទនាដល់ព្រះកាយ ព្រះអង្គទៅរណ្តើយ ! សូមព្រះអង្គទ្រង់ឈប់ទៅ។ ហើយសូមទ្រង់លែង ព្រាបជាព្រះកជទានដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំម្ចាស់!" ព្រះបរមពោធិសត្វទ្រង់ ធ្វើព្រះសិរីការខ្ពស់ព្រោយ ហើយទ្រង់ឆ្លើយសួរវិញថា: "ការឈឺចាប់ នេះនឹងធ្វើឲ្យយើងវិនាសយាយឃ្លាតពាក្យសច្ច ត្រូវប៉ុន្មានប្រែសំផឹតទៅវិញមិន

បានសោះឡើយ, ទុកណាជាយើងត្រូវឈឺចាប់ប្រែទៅក្រៃលែងជាងនេះទៅ ទៀតក្តី ក៏យើងមិនតបតវិញដែរ ព្រោះថាទុក្ខព្រួយនេះនឹងស្មើផលទុក្ខ ក្នុងនរក ត្រូវតែយើងចំរើនចិត្តប្រកបដោយមេត្តាឡើងចំពោះសព្វសត្វ ក្នុងនរកដែលត្រូវទ្រាំទ្រទទួលការឈឺចាប់បែបនេះ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ បន្ថែមព្រះសូរសៀងបន្ថែមឡើងទៀតថា: "ក្នុងពេលនេះ ពន់កាយរបស់ យើងមានសេចក្តីឈឺចាប់ព្រោះមានប្រួសស្នាមគ្រាំគ្រាមកពីគំនុំមែនហើយ តែយើងមិនបណ្តោយឲ្យចិត្តភ័យញាប់ញ័រផងទេ ព្រោះយើង ប្រដើងថាអ្នកដែលទន់ខ្សោយ គ្មានឫទ្ធិមិនបេះអាក់ខាប់ ទុកជាតែងធ្លាក់ទៅ ក្នុងនរកក្តៅខ្លាំង, តើអ្នកណា ទើបឯងធ្លាក់ក្នុងទៅក្នុងទុក្ខវេទនាក្នុង នរកដែលឥតមានទីបំផុតនុ៎ះ? មួយវិញទៀត បើយើងបានបំពេញមេត្តា ចិត្តចំពោះសត្វទាំងនេះបរិបូណ៌ហើយ, ត្រូវយើងស្រេកឲ្យចាប់ បាន ផលសម្មាសម្ពោធិញាណក្នុងអនាគត; យើងនឹងបានស្រោចស្រង់ពពួកសត្វ ដែលប្រកបដោយទុក្ខលំបាកយ៉ាងនេះ យកទៅដាក់ដល់ឋានបរមសុខ វិមោក្ខប្រពៃណ៍ ។

គ្រានោះ ព្រះទេវបុត្របញ្ជូនទ្រង់ព្រះរាជ្យប្រាប់ទៀតថា: កិច្ចដែល ព្រះមហាពោធិសត្វទើបនឹងធ្វើរួចមកហើយនេះ មិនទាន់ឈ្មោះថាជាទុក្ខណាស់ ណាស់ឡើយទេ, បើប្រសិនណាជាគេធ្វើឲ្យព្រះអង្គទ្រង់ព្រះអាពាធ ខ្លាំងឡើងជាងនេះទៅ, តើព្រះអង្គទ្រង់នៅតែមានអធិវាសនក្ខន្តីរបស់

ក្រាំបានពេលទៀតឬអេះ? អញ្ញគិតពិះឈានផលមើល! "ទ្រង់ព្រះ
កម្រិះ ដូច្នេះហើយ, ព្រះបក្កុះទវកជទ្រង់តុញ្ហីលែងមានព្រះពុទ្ធតទៅ
ទៀត ... ។

លុះសារម្រេចកិច្ចស្រេចហើយ, ព្រះមហាកស្សបទ្រង់យកដុំសាច់ដែល
ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់បញ្ចេញអំពីព្រះកាយ ដាក់ទៅក្នុងចុងជញ្ជីងត្រាជូម្ខាង,
ទ្រង់ដាក់ព្រះបាទម្ខាង; ផលលើកថ្លឹងទៅវិញ ឃើញព្រះបាទមានទម្ងន់ជាង
តាញចុងជញ្ជីងធ្លាក់ចុះ ។ កាលនោះព្រះពុទ្ធទ្រង់អារយកសាច់ (ពី)[1]
តាំងពីផ្ទៃដាក់បន្ថែមទៅក្នុងជញ្ជីងទៀត, ប៉ុន្តែចុងណាដាក់ដូច្នេះក៏នៅតែ
ស្រាលជាងជានិច្ច ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះសង្ខ័ះសង្ស័យពេកណាស់
ព្រោះទ្រង់ពុំបានជ្រាបហេតុនោះសោះ ទ្រង់ពុំអស់អញ្ញលំគេញក្នុងព្រះ
ហឫទ័យទើបទ្រង់ក្រោកចាកទីអាសនៈ បំរុងនឹងស្តេចចូលទៅទ្រង់ព្រះស្ថិត
លើជញ្ជីងព្រះអង្គឯងដែលម្ខាង ។ ក្នុងពេលនោះ ឪ្យលទូលសួរថា: "ចុះហេតុ
អ្វីបានជាព្រះអង្គទ្រង់កំរើក? ប្រហែលជាព្រះអង្គមានវិប្បដិសារៈការខ្សោះ
កាល័យលោកត្តាយវិញឬ?" ។ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់តបថា" យើង
ឥតការខ្សោះកាល័យអ្វីទេ, យើងបំរុងនឹងឡើងទៅតាំងមួយទៅលើជញ្ជីង
ទេតើ!" ។

---

១ ពិសេះជាពាក្យពិតមិនដឹងប្រែថាដូចម្ដេច. លោក, អេ. ហ. ក៏លោកមិនប្រែដែរ ។ សូម
លោកអ្នកមើលសន្និដ្ឋានស្មានយកតាមសមគួរ ។

កាលដែលព្រះបាទសិពិរាជទ្រង់រៀបចំនឹងឡើងទៅលើជញ្ជីងត្រាជូ, ព្រះភក្ត្រព្រះអង្គទើននៅតែស្រស់បស់ថ្លឹមញញឹមខ្ជួញព្រាយផែល ។ ព្រះរាជបំរើទាំងអស់ព្រះរាជបរិស័ទទាំងឡាយ ដែលឈរទាំងនាំគ្នាក្រ-លេកមើលទេបែរមុខចេញតែរៀងៗខ្លួន ។ គ្រានោះព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា: "ចូរអ្នកទាំងអស់គ្នាសម្លឹងមើលតាមបំណងចុះ" ហើយព្រះអង្គទ្រង់គន្លុះយកសាច់ចេញពីកន្ធកាយទាំងមូល ទុកនៅសល់តែកងឆ្អឹងទទេសុទ្ធតែហាក់បីដូចជាបដិមាគរដែលគេបោះបង់ចោល នៅហាលកំដៅភ្លៀងខ្យល់, បាក់បែកពុកផុយរលាត់រលាយ ដែលនាំឲ្យគេស្គាល់វិញបានដោយកម្រ ។ ខណៈនោះព្រះអង្គទ្រង់បន្លឺព្រះសូរសីហនាទឡើងថា: "យើងបរិច្ចាគខ្លួនយើងនេះដោយលោភតណ្ហាទីនមានប្រាថ្នាចង់បានភោគសម្បត្តិក៏ទេ, ដោយសេចក្ដីស្រឡាញ់ស្នេហាស្និទ្ធចំពោះបុត្រភរិយានិងញាតិមិត្រឯណាក៏ទេ គឺដើម្បីបានចំពោះនូវសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណប្រ-យោជន៍នឹងជួយស្រោចស្រង់សត្វលោកទាំងអស់ តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ"; ហើយទ្រង់ត្រាស់បទគាថាមានសេចក្ដីថា: "ពពួកទេវតា, នាគ, យក្ស, គន្ធព្វ, គ្រុឌ, អសុរនិងសព្វសត្វគ្រប់ជាតិគ្រប់ថ្នាក់ទាំងឡាយ កាលបើបានឃើញយើងដែលផ្ដល់នូវការព្យាយាមនេះហើយ មុខជានឹងមានចិត្តប្រែប្រព្រឹត្តតាមអធិស្ឋានខន្តីរបស់យើងមិនខាន ។ យើងស៊ូខំឲ្យគេវះកាត់កាយរបួសចេញឈាមបែបនេះ ព្រោះប្រាថ្នាដើម្បីបាននូវ

អនុត្តរសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណពិតៗ; ហេតុនេះបើមានឧបាយណាមួយចុំជង់បង់បានពោធិញ្ញាណនុ៎ះ គួរតែរះពន្លឺញមេត្រីចិត្តឥតគំរើកឲ្យឃើញច្បាស់ក្នុងហេតុឯណាទីមួយ" ។

ក្នុងពេលដែលព្រះមហាកេសរទ្រង់បរិច្ចាគកង់កាយជាទានពោះស្តេចខ្សៀងទៅគង់លើផ្ការីង, មហាព្រឹថពីក៏កើតញាប់ញ័រខ្សៀងអស់វារៈប្រាំមួយដង ប្រៀបដូចជាសរសៃស្ទឹងឬគុកឈើ ដែលកំរើកញាប់ញ័រដោយវាយោបក់បោក រំពេចនោះ ។ ពួកតាបស,ពពួកទេវតាបានយល់ឃើញសេចក្តីស្ញប់ស្ញែង ចំពោះហេតុជាអស្ចារ្យនេះ ហើយបន្ទឹងបានពោលថា: "សាធុ! សាធុ! គួរអស្ចារ្យណាស់ហ្ន៎! , ព្រះវិសាខទេភាពទាំងព្រះពរជប់ណាងរបស់ព្រះអង្គពេញជាឥតប្រែប្រួលមែន!" ។ ព្រះអង្គទ្រង់បន្ទូលថា "យើងបានអាពត្នូះយកសាច់ជាចំណែកតូចធំ ដើម្បីជួយសង្គ្រោះជីវិតសត្វនេះ; ព្រោះចិត្តរបស់យើងពេញប្រៀបដោយមេត្តាករុណា ព្រមទាំងមានបំណងតាំងនៅខ្ជាប់ខ្ជួនឥតគំរើក ។

(មានត)

ពុទ្ធប្បវត្តិ (ពាក្យ ៧)

លោកអាចារ្យ ម៉ៀវ-ឆ្ក រៀបរៀង (តមក)

សក្តិសមជាក្សត្រពិតប្រាកដ វៃពុំចាញ់ស្ទាត់ការសិល្បវៃឆ្លៀវ ប្រសើរ

កើតលើគគនក្រែងក្រៃ លើនចេញគងៃវហ្វាំទីម្តងបាន ។ ព្រះរាជាធិរាជទ្រង់

សណ្តាប់ ស្រេចហើយសារស័ព្ទឮលឺក្សត្រក្បាន្ត ឲ្យត្រាស់ប្រជុំពួក

សន្តាន ទីដ៏បរបេញក្តាំងថ្ងៃរាត្រី ។ ឲ្យព្រះរាជាយល់គេផងដៃ គុំឲ្យ

សង្ស័យគំនិតយោ លុះផល់បានគេសព្វគ្នា ពងាប់ចេញល្បងលង់ទ្វើ ។

គណ្តាលដ៏ទុំប្រជុំក្សត្រ ចាប់សរកែសពត់លើកត្រី ទាញព្រួញខ្លាំងពត្ដះសព្វ

គ្រប់ទិសទី ប្រថពីញាប់ញ័រខ្ញើវសព្វស្ថាន ។ ស័ព្ទសូរទ្ទះរះខ្ទរពៃត្រ

មានគេជះជ័យយាកបំណាន ឃ្លាន់ផងដៃទាំងប៉ុន្មាន ពុំអាចប្រៀបបានទនឹង

ក្សត្រា ។ ព្រះញាតិទាំងឡាយយល់បារមី ត្រេកអរប្រឹមប្រែយកុំបិន្តា

សុខសិង៍តាក់តែងទ្ធរភិតា វរកែតទិកញ្ញាចេតចោមចាយ ។ ចំទូនបូនហ្មឹន

រូបនារី សោភីមីរប្ញូរពូលមកឲ្យយេ អន្តព្រះបតិត្រវង្សសាយេ ជាបម

និកាយកនីភាក ។ បិតាក្សត្រាធិបតី ទ្រង់លើកក្សត្រឯកអគ្គា មានាម

ប្រាកដថាពិម្ពា ជាអគ្គមហេសីវិសេស ។ ជាធ្មើមលើសស្រីដ៏ធំដៃ

គង់ដែរវើលែរភិតកផនៈវេសៃ ផ្សូទ្ធិក្រដ្ឋត្រមកុះកេស បំណោះបំណាន

ក្ដីយ ។ អតិសេដជាឯកអគ្គទ្រង់ទេវី កុងវៃសូអាទក្សះពញ

បូណ៌មី ឆ្នាំងរវេងរវៀចផ្កាសំប៉ី ភ្លើងបុណ្យពន្លឺរន្ធាយ ។ បម
ពន្ធ្រែចផ្កាជុំជាយេរយារ ទន្សាពិព្ធារូបាចិតដាយ អកមានមោរៈមិយ
ក័យ៉អក្ខរយ ស៊ែនសុខសប្បាយសព្វវេលា ។

ឯលង់លុះព្រះជនថ្មីប្រាំបួន បង់ចេញចាកស្រុកស្រង់អគ្គា ឲ្យចាយ
សារថីរៀបអស្សពាហន៍ ចំមរថសោភាសាំចំទាំង ។ ទៀងគង់លើកើយ
គប់ស្ពឹ សារថីបើកបរមិនឈ្លាំង ចេញចាកចំពេមនិរើសទីកំង
រលាំងសំរេះទៅទេព្រៃ ។ ទេញមួយអន្លង់រេចកិន ឃើញមនុស្ស
ចាស់ផ្គាំសោមុខយារ ស្រែកដៃយោរយារដើរឈរឈាន ឃើញ
ហើយទ្រង់ចាងបន្ទូលថា ។ នែនាយសារថីមនុស្សគ្រឹល ជំហាមិន
ត្រង់ឥន្ទ្រាគ្លា សារថីទូលស្នងសេចក្តា បពិត្រថស្តាចមសិរសី ។
នេះហើយគេហៅមនុស្សជរា រូបឃើងកល់គ្នាចាំងប្រែប្រួល ចាំង
ស្តេចចាំងក្រស្តូជមទ្រៃ ឥតមីនណាទន់ទៀសបាន ។ ស្តេចស្តាប់
សារសីកូតប់ប្រការ គិតថាសង្ខារកល់រូបប្រាណ ឥតមានសប្បាយ
ឥតកេរ្តកក្តក មានតែទុក្ខដាច់ចិត្ត ។ រឺងព្រួយព្រះទ័យក៏យ
ខ្លាំងណាស់ ។ និតល់គិតាស់មិនបានទេ ត្រាស់ប្រាប់សារថីមួយ
រំពុច ឲ្យបរថគេបកចូលកំពង់ស្ថាន ។ សម័យថ្ងៃមួយព្រះជៀស្តជ័យ
ចេញចេកក្រៅក្រុងពេទ្រគឥសកន្ត ឃើញមនុស្សអាពាធដេកស្រែក
ប្រះប្រាណនទៀលលើប្រឹថពី ។ ទ្រង់សួរសារថីប្រាប់សព្វគ្រប់ សំ ក្ដប់

កក្រោមហោះពាគី ឲ្យញាក់អស្សុគរបលោលី ត្រឡប់កាន់ទីមាលី
សេពេក្រ ៗ ចេញទៅមួងទៀតឃើញមនុស្សស្លាប់ ប្រញាប់ត្រឡប់
វិលរកសេនា ព្រះបាទសុរិយាវង្សជាបិតា ផ្ដាចជាបុត្រាព្រួយព្រះទ័យ ៗ
បន្ទាប់ឡើងសព្វត្រសើរស្ងំ ក្នុងក្រឡុំប្រលំមហៃ នឹងស្រីរបាំផងទៀត
វិសេសក្ដាត់ល្ងងក្នុងការលេង ៗ ប្រគំភ្លេងជំរៀងកំរេ បំពេលោម
លួងលោមប្រវៀង ប្រឡប់ចាន្ទ្រាបេះបោន្ទោង ឲ្យបានស្ដេចរំលងបាត់រាគ ៗ
ថ្ងៃមួយបបកពពុបលោកិយ ប្រើនាយសារថីស្ដាក់ចំណាន ទឹមរថទៅ
ស្រេចរំពេចបាន ក្សត្រក្សត្រទ្រង់គង់ដូចកាលមុន ៗ ចេញចាកទីនេះទេស
វិសេសក្រង ឈរលើពនសេះស៊ីងល្អ លៀវលយលើថ្លស់ផល់ទីមុខ
ឃើញមនុស្សទ្រង់គុណកេទបព្វជិត ៗ ថេរបើកបន្ទូលសួរថាបន្តី ថៃ
នាយសារថីស្ដិឲ្យពិត មនុស្សអ្វីផំនាងអួតសាដព្រែ ពិនិត្យមើលទៅគួរ
ជ្រះថ្លា ៗ សារថីក្រាបទូលកំពូលកេស មនុស្សនេះឃើញក័យក្នុងរូបា
លះបង់ករិយាបុត្រពិតា ស្វែងរកសុភាបុណ្យច្បាណ ៗ គេហៅកេទបួស
រួសប្រែត សំណាក់នៅព្រៃជាទីស្ថាន ត្រាស់ដឹងមិច្ឆាសុក្កសុខ្ខាន
ឧឯបានសុភាសិកលយ ៗ ស្ដេចស្ដាប់ត្រីព្រួបក្នុងទ័យ ថាទុបពួថា
ស្រលះគេកកៃក៏ កេទនេះសុខពិតឥតសង្ស័យ គួរគញស៊ែវបួសឲ្យបាន ៗ
ទ្រង់ព្រះត់រិះស្រេចកាលណា យាត្រាហួសទៅទេវ្យានស្ថាន ស្រង់
ព្រះកាវីជបសាន្ត ព្រះទ័យរក្សមក្សាន្តឥតមានហ្មង ៗ គន់ក្នុងទ្យាន

ម៉ាំងមួយវេច ចមកពីតាប៉ក្អិតទឹកប៉ុនពើង ចង់កាក់តែងគន្ធស្ងោយគ្រឿង
ផង សំភារៈតែងតែងក្បាច់របស់ ។ វិស្សកម្មទេវបុត្រជំនិតជាប្រាយ
ថ្វីនិកាយដៃ ខាងព្រះកេសា យកគ្រឿងប្រដាប់ទិព្វថ្វីថ្វា តែងថ្វាយ
ក្សត្រាភូប្រើតែ ។ ស្ដេចប្រាប់ជាំណិងឥងពុំហុត ជាតិរ៉េវបុត្រម៉ិង
ជាតិ សណ្ដិតទៅនាស្ងួតស៊ើរ ប៉ះក្ដៅថ្វីនអង្គជាមនុស្ស ។ ព្រោះ
គ្រឿងអម្ពរកែវប្រើរស់ សម្ពស្សជាទិព្វផ្សស្ងហា ផ្សព្វផ្សាយអង្គកាយ
ព្រះនាថា ថ្ងៃកពីជមិតាគ្រាសព្វជន ។ ថ្ងៃឯពិម្ពាវក្សត្រ ជាអគ្គ
មហេសីព្រះប្រាសាទ ខាងប្រសូតបុត្រថ្ងៃនោះហោង ល្អល្អះឥតបាន
ឥតមោះម៉ែ ។ ខើបព្រះសុរទេវទន្ត្របិតា ត្រាស់ប្រើអមច្ចារតី
ធាតុរៃ ទៅទូលទំនាប់ក្សត្រដៀស្ងួជ័យ ស្ដិតនៅនាព្រៃព្រឹក្សាសាន្ត ។
កងទូតទទូលព្រះកដសាសន៍ រួតរះរហ័សចេញទៅហ្លួន ដល់ហើយ
បង្គំអង្គក្សត្រកប្បន្ត ទូលតាមលំនាំនសព្វសេចក្ដី ។ បពិត្រមុនីនូពិន
ពិភព ជាម្ចាប់ប្រសើរលើសិរសី ព្រះនាងទេវីកល្យាណី ក្សត្រប្រសូត
បុត្រហើយណា ។ សម្ដេចចិត្តតន្ត្រាយនាមករណ៍ ទ្រង់ថាវល្ខថ្ងៃថ្ងា
ថាព្រះរាហុលកុមារ សូមព្រះបស្ពាប្រាប់ពតិមាន ។ ស្ដេចឮដំណឹង
ព្រះកដបុត្រ ឥតស្អុកព្រះទ័យនៃបក្រពាក្ដ ព្រះព្រះតារះត្រះរះឆ្ងាន
ដោយព្រះញ្ញាណដ៏ចាស់ក្លា ។ ថាបំណានមួយទៀតហើយ
ត្រូកុំចង្កើយព្រួសទាក្ដ តែបង្ហាញខាំប្រែចតាលណា ពីងពាត់ស្ទើរ

ផ្ទះម្ដូចបាន ៗ គិតស្រេចឡើងគន់ថែប្រសើរ ដំណើររឿងលន្ទ
កន់ប្រមាណ សំដៅផ្ទះទៅលំនៅស្ថាន ក្សត្រកុមារយានយាសដោយ
សួស្ដី ៗ កាលនោះសម្ដេចបិតុច្ឆា នាមនាងកែសាគោត្តមី កេនបើក
កៅតាំងតទៅទៀ ឃើញព្រះបក្រិយសម្ដេចផ្ដាន ៗ ពោលពាក្យ
សរសើរពោធិសត្វ ជាព្រះសិទ្ធគុណបំណាន ជាកូនស្រីណាស្រីនោះ
បាន គឺសុរគ្រមកុមារប្រាកដពិត ៗ បំរើណកខាងប្រុសជាបិតា
រលត់ទុក្ខតាំងភ័យភក ស្រីណាយកជាស្វាមីមិត្ត គឺទុក្ខនានផងស្រី
នោះឡើយ ៗ ស្ដេចឮពាក្យនោះប្រាកដច្បាស់ ត្រេកអរខ្ញុំទណាស់
កុំក្រាស្ញើយ ទ្រង់ពីបារណារូបស្រេចហើយ ត្រាណត្រែបរឈ្មួន
យល់ដោយទ្រាជា ៗ បាពាក្យនេះប្រាកដពិត ជាស់គៀនគំនិតអញ
ហើយណា ឲ្យចេញបំពេញគុណថ្លៃថ្លា លះបង់កញ្ញាការសៅហ្មង ៗ
លុះស្ដេចត្រេចដល់ប្រាង្គប្រាសាទ យានបាទឡើងទៅពុំផ្សព្វផ្សាយ ដោះ
វៃម៉ុក្ខាពិស្ដារ ប្រែតាសីផងនាំទៅទី ៗ ព្វាយជួលគបស្នួនសនាំបា
ព្រះនាងកែសាគោត្តមី ស្ដេចចូលកាន់វៃម្ងមានសិរី បក្រិប្រះជុំលើសុ
យនា ៗ អស់ស្រីរបាំផងទាំងឡាយ តែងលយប្រៀនកំព្វាយក្សត្រា
ផេញជំផ្សស៊ីពួកសៅទា ជាទីផ្ទះប្រាបម្រើនបំភ្ល ៗ ងអន្ទរោមយន់
កាន់ខ្ចីរយោគ ឆ្ងៀងនេត្រទ្រាទៅសល់ស្ងួសិទ្ធ ព្រះទ័យនៀយណាយ
កាយវិបរិត ស្ដេចផុតប្រែបស្រាលក្រអាលអរ ៗ ជុំលក់ជាសុខ

លើខែខទី អស់ហ្វូងនារីគន់បរ យល់ព្រះច័ន្ទដោយបមនិគរ ក្ខត់
នព្រាជាសុខសាន្ត ។ នាំគ្នាដើរឆ្ងើតក្ដីកាក្ដ ពេញការស្រៀច
ក្រាកូនកំនស្ពាន លុះពេលយប់ស្ងាត់ក្សត្រព្តើនថា ប្រែប្រាណកើត
ពីទីស័យព្យាស ។ ខតយល់ស្រែផនដើកវក៏ ប្រកនិគ្នាគ្គុម៉ីរដើរដាស
ស្រមុកមមើញ្ចេីផ្គសជាស ខ្លះដេកគនផ្ងាសសម្រៀតឆ្ពញ ។ ខ្លះលក់
ក្បែរក្រៀនត្រៀនថ្ងៃ ចំកមាត់ហៀរហូរប្រខ្សាក់ពេញ ផ្កាវេស្សៀនក្រឡុប
ជាប់ទៅវិញ គួរជ្រែញព្រាន់ចិក្ដអត្ថមនា ។ ស្ដេចយាត់ប្រាសាទ
ស្អាតប្រិត ដូចព្រៃស្នាសានស្ពានបុរីធា កើតក្ដីរម្ងាន់ក្នុងចិត្ត ចង់ចេញ
យាត្រាបួសថ្ងៃនោះ ។ យានដល់មាត់ទ្វារពុំបានរ៍ តោមយដ៍ទ្រង់
លើកហត្ថឡើងគោះ ត្រាស់សួរដោយពាក្យផ្ដែកេះ ចំពោះអ្នកនៅចាំង
ក្រៅ ។ នាយឆន្ទអមាត្យក៏ក្រាក្រាក ឮជាកដាស្ដេចបន្ទូលហៅ ផ្ទើយ
ជូនប្រញាប់ធាប់រួសរៅ បពិត្រគមអាមានហេតុអ្វី ។ ឆន្ទអើយបូរ
អកធាប់ចេញបរ ទៅយកអស្សតរសេះស្ងួត ប្រដាប់ចង់គ្រឿនរឿង
ផ្ញើ ចាំមហេយោគខ្ញុំយូរយារ ។ អញខិតចេញបួសថ្ងៃនេះឯង ប្រស្ដេច
ប្រញាប់កុំរេក នាយឆន្ទឮហើយរតំម៉ង ទាំយកអស្ដាសេះមង្គល ។
ឈ្មោះកណ្ឋកៈជាក់ចិត្តត , សម្បុរសស្វទ្វរីពល ធាត់ធំខ្លួនទាំងស

ខ្មៅស មល្អាលដ៏ផងខ្លួនប្រាំបីភាគ ។ បងគ្រឿងរុងរឿងគ្រប់ប្រដាប់ ស្រេចស្រាប់នាំថ្វាយពោធិសត្វ ស្ដេចប្រើបស់ភាពវិត្រកអាក្នាក់ ក្រសែត្រតែងអង្គប្រុងការយា ។ ស្រេចហើយក្ដមបចុះអែ ព្រះទ័យ ពេញចិត្តបុត្រា បង់ខេតប្រាប់ប្រសព្វព្យាណ៍ យាត្រាសំដៅចូលទៅខ្ទី ។ យល់អគ្គជាយោជ្ជក់បុត្រ ស្រយុតស្រយងំផ្ទេចក្រ បង់លើកបុត្រច្បង ត្រកងប៊ ក្រែផ្ទិតព្ទ្រិស្រែភ្ញាក់ដ៏ងភ្ញាល់ ។ ទឹងនាំរុកឡុកកើតសៅហ្មង សេចក្ដីប៉ុនប៉ងក៏អាក់ខាន ពេញហើយចុះចាក្រោយសីមរៀលប្ដាន ងង់បាន ឃើញកត្ដ្រប្រុត្រស្នេហា ។ គិតភ្នាំងយានៈបញ្ចាគ់ទ័នោះ ក៏បរគ្នោះ សំដៅសេះសេះ ដល់ហើយទ្រង់មានបន្ទូលថា វៃហប់កណ្ដាត់ៈកាជា-នេយ្យ ។ ចូរនាំយើងចេញពាក់ភាព ទៅឋានបព្វជារកេចប្រែពៃ ទីង នាំសព្វសត្វផងទាំង ធ្លងពីទុក្ខភ័យកល់ៗគ្នា ។ សេះទីងត្រែកអកើ ស្រៀវស្រែក សំរែកញាប់ញ័រខ្ញុំមេឃា ទេវតាខ្ញាំងខ្ទប់ដោយវិភូមិន ឲ្យមនុស្សម្នាឮតបះសោះ ។

(អគត)

បញ្ជីរឿងរួមមួយឆ្នាំ

សម្រាប់កម្ពុជសុរិយាឆ្នាំ ១៩៦២-៦៣

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

ឈ្មោះអ្នកតែង	ឈ្មោះរឿង	ភាគនិងលេខទំព័រ
លោក ហេង-យ៉ាត	កំពូលស្នេហា	១/១, ២/៥៧, ៣/១១៣, ៤/១៦៩ ៥/២២៥, ៦/២៨១, ៧/៣៣៧, ៨/៣៩៣, ៩/៤៤៩, ១០/៥០៥, ១១/៥៦១, ១២/៦១៧
ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម	ឯកសារស្រាវជ្រាវភាគទី១០ . .	១/១៦, ២/៦៨, ៣/១២៨, ៤/១៨៣,
" "	ព្រះរាជក្រឹត្យក្រមចៅហ្វាយស្រុក	២/៧៦,
" "	ព្រះរាជប្រវត្តិព្រះបាទសម្ដេចព្រះ នរោត្តម (ព្រះអង្គស្ងួន)	៤/២០៤, ៥/២៥៤, ៦/៣០៣, ៧/៣៦៨, ៨/៤២៣, ៩/៤៩០, ១០/៥៣៧, ១១/៥៨១,
" "	រឿងអង្គរវត្ត ក្នុងសតវត្សរ៍ ទី១៦-១៧	១១/៥៦១, ១២/៦៣៦
ឧកញ៉ាទេពពិទូរក្រសេម	ប្រវត្តិស្ដេចចាស់ស្ដេចក្មេង . . .	១/២៧,
" "	វណ្ណគតិនារាយណ៍សាគរ . . .	៩/៣៨,
ព្រះគ្រូញាណសំវរ.ញាណ-ឈឹន	វិធីរាប់ថ្ងៃ-ខែ-ឆ្នាំ-វគ្គ . . .	២/៩៥,

ឈ្មោះអ្នកតែង	ឈ្មោះរឿង	ភាគនិងលេខទំព័រ
ឃុនសុត្ថារមេធី ញូក-សៀង	មិត្តសំឡាញ់ខ្ញុំក្រាក់ក្លា . . .	៣/១៥២
〃 〃	ឯកសហស្រារាត្រីភាគទី១១ . .	៥/២៤០, ៦/២៩៣, ៧/៣៥០, ៨/៤១៣,
លោក ឃុយ-ប៊ុនស្វរ	ឯកសហស្រារាត្រីភាគទី១២...	៩/៤៦៦, ១០/៥៣០, ១១/៦០២, ១២/៦៤៨,

ផ្នែកសាសនា

ឃុន សុវត្ថិស្រី-ឃ្យូរ-អ៊ុន	មិច្ឆាទិដ្ឋិកថា	១/៤៩, ២/១១១, ៣/១៥៥ ៤/២០៨, ៥/២៦៣, ៦/៣១៣,
ព្រះគ្រូធម្មបទុម ឆាយ-ស៊ុន	គន្ធវត្តបរិយាយ	២/១០៧, ៣/១៦៥, ៤/២១៩, ៥/២៧៦, ៦/៣៣១, ៧/៣៨៤,
ព្រះគ្រូសុវណ្ណញាណស្វរ-ហាយ	ធម្មវិភាវិនី	៨/៤៣៣,
〃 〃	ប្រយោជន៍របស់ធម្មៈ ក្នុងពុទ្ធសាសនា	៩/៤៨៣, ១០/[illegible]៤.
លោក ស៊ុន-ឃាង	ធម្មាធិប្បាយ "សោវចស្សតា"	៩/៤៩៧,
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ	ប្រវត្តិព្រះធម្មចរិយាព្រំទុ (កែវ-ឆ្លូន) ចៅអធិការវត្ត ភ្នំសំពៅ បាត់ដំបង	១០/៥៥២,
លោកមហា ប៊ុណ្ណ-សុម្ភាន	សិរិជាតក	១០/៥៩៩, ១២/៦៥៦
លោកអាចារ្យ មៀវ-ឆន	ពុទ្ធប្បវត្តិ (ពាក្យ ៣) . . .	១១/៦០៧, ១២/៦៦៤

សេចក្តីជូនដំណឹង

ទស្សនាវដ្តីកម្ពុជសុរិយាឆ្នាំ ១៩៥៧ ជាលំដាប់តទៅ នឹងមានចេញផ្សាយរឿងរ៉ាវផ្សេងៗ ទាំងខាងគតិលោក ទាំងខាងគតិធម៌ ដូចកាលពីឆ្នាំមុនៗមកនោះដែរ ប៉ុន្តែយើងនឹងខំជ្រើសរើសរឿងនានា ឲ្យបានជាប្រយោជន៍ ដល់អស់លោក-អ្នកមើលឲ្យកាន់តែច្រើនឡើងទៀត ។

១ វិញទៀតប្រសិនបើអស់លោក-អ្នកមើលទស្សនាវដ្តីនេះ យល់ថាខុសត្រង់កន្លែងណា ឬគួរយកមកកែប្រែដូចម្តេចទៀត ឬគួរយករឿងអ្វីផ្សេង ខាងគតិលោកក្តី ខាងគតិធម៌ក្តី ត្រូវការយកមកចុះផ្សាយ ក្នុងកម្ពុជសុរិយានេះ យើងក៏នឹងទទួលពិនិត្យពិចារណា ឬចុះផ្សាយរឿងនោះជូន តាមបំណងរបស់លោក-អ្នក ។

យើងសូមឲ្យបងប្អូនរួមសាសន៍ជាទីជួយទំនុកបំរុងកម្ពុជសុរិយានេះរាល់គ្នា ដើម្បីឲ្យតែងតែទំនុកបំរុងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរឲ្យបានចំរើនឡើង ។ អស់លោក-អ្នកគង់បានជ្រាបជាក់ច្បាស់ហើយថា អក្សរសាស្ត្រជាឃ្លាំងនៃសេចក្តីចំរើនខ្ពង់ខ្ពស់របស់ប្រទេសជាតិ ។ កម្ពុជសុរិយាជាផែក ១ នៃការផ្សាយអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ ទើបគួរតែអស់លោក-អ្នកជួយទំនុកបំរុងឲ្យបានកាន់តែចំរើនឡើង ។

សៀវភៅបោះពុម្ពថ្មី ផ្សាយចេញពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ឯកសហស្សរាត្រីឬរឿង ១ ពាន់ ១ យប់ ខ្សែ ២ និងខ្សែ ៣ ដែលចំណាយអស់ទៅយូរហើយនោះ ត្រូវបោះពុម្ពឡើងវិញហើយ ជាថ្លៃ ១ ក្បាល ០៛៧៥ ។

វិសុទ្ធិមគ្គភាគ ៣ ទើបបោះពុម្ពថ្មី ជាថ្លៃ ១ ក្បាល ២៣៛០០ ក្រៅអំពីនេះនៅមានសៀវភៅផ្សេងៗ ដែលកំពុងបោះពុម្ពឡើងវិញ និងបោះពុម្ពថ្មីជាចំនួនច្រើនរឿងដែរ ។